באר בשדה

גליון תורני מבית המדרש דקהל שטפנשט • מהנעשה ונשמע במוסדות שטפנשט

יהלו 054-844-2069

שנה י"ב

גליון מס' 562

פרשת חיי שרה

ה'תשפ"ז

בית הכנסת לתורה ולתפילה שטפנשט
כולל אברכים לעיון - לפנה"צ
כולל אברכים להוראה - אחה"צ
רחוב מהרש"ל 13 בני ברק

תלמוד תורה "תורת אמת" שטפנשט
גני הילדים
*
כתות הת"ת
*
מכינה לישיבה קטנה כלל חסידית - הרי"ף 35, אלעד
*
בית הכנסת

בית שטפנשט - גבעתיים בקבר הצדיק משטפנשט
רח' רמב"ם 1 גבעתיים
כולל אברכים * בית כנסת * מדרשיה
* מרכז מתנדבים לנזקקים

הכנסת אורחים ואש"ל ברומניה
לקבוצות ויחידים - בהזמנה מראש
מתחם קבר האדמו"ר הראשון משטפנשט
רח' אליזבטה 2 שכ' פאקורי יאשי - רומניה

מקווה טהרה

מפעל קמחא דפסחא
וקמחא דשבתא
עזר וסיוע למשפחות ברוכות בימי החגים ושבתות השנה.

אור מתתיהו
שיעורי תורה ברחבי הארץ, כנסי חיזוק ועידי יהדות לעם שבשדות, בהשתתפות גדולי המשפיעים ומוכי הרבים

הספריה התורנית ומוזיאון
להנצחת יהדות רומניה וזכר הצדיקים משטפנשט.

מכון תורני "תורת אמת - שטפנשט"
להוצאת כתבי רבותינו הקדושים לבית שטפנשט - רוז'ין - וחכמי רומניה.

מפעל האנציקלופדיה
לחכמי רומניה

מספרי המכון ניתן להשיג בחנויות המסודות:
· אנציקלופדיה מלכות שבמלכות בית רוז'ין ב"ח
· תורת הדה"ק מפראבישט - ליל שישי עם רבי שלום מפראבישט
· אמונת אמת - שטפנשט
· רשפי קודש - רוז'ין
· סגולת מלכים - ניסן
· עלי זבח:
ח"א ענייני ברית מילה.
ח"ב ענייני חלאקה.
ח"ג ענייני נישואין ומצוה טאנין.
ח"ד ענייני פדיון הבן וקמיעות לשמירת הילד
· לקט עניים - בדרכי הלימוד
· כנורו של משיח - נגוני שטפנשט עתיקים אלבום עם שני דיסקים

יו"ל על ידי מכון 'תורת אמת שטפנשט'
הצטרפו לקבלת הגליון כל שבוע
בדוא"ל: 7172759@gmail.com
טלפון: 03-579-03-03
פקס: 03-616-5110

באר הפרדה שרים

יקוט מתורת רבותינו הקדושים זיע"א בפרשת השבוע

זמני התשובה בחיי האדם

וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים (כג. א) היה מרגליה בפומיה של הרה"ק רבי אהרן מסאדיגורה זי"ע שפסוק זה רומז על ג' זמני התשובה. 'מאה שנה' רומז על התשובה של ימי הזקנה כדאיתא באבות 'בן מאה כאילו עבר ובטל'. 'עשרים שנה' רומז על התשובה של ימי הבחרות כדאיתא 'בן עשרים לרדוף'. ו'שבע שנים' הוא מדריגת הצדיקים שמנעוריהם הולכים בדרך הישר.

(קדושת אהרן – סדיגורה)

'כולן שוין לטובה' - לזוסיא ב"ה תמיד טוב!

שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה (כג. א) ברש"י מפרש: "שני חיי שרה, כולן שוין לטובה". בפשטות הכוונה שמילאה כל שנותיה בצדקותה, כתב כבו"ק ה'כנסת מרדכי' מסאדיגורה זי"ע: לפי המסופר כאשר באו האחים הקדושים רבי שמעלקי מניקלשבורג ורבי פנחס בעל ההפלאה זכותם יגן עלינו אל הס"ק המגיד הגדול ממעזריטש זיע"א שאלוהו איך אפשר להבין את המשנה (ברכות נד) "חייב אדם לברך על הרעה כשם שמברך על הטובה" איך אפשר לברך על הרעה באותה שמחה שמברכים על הטובה, שלחם המגיד לרבי ר' זוסיא מאניפולי זיע"א שהיה ידוע כמי שסבבוהו צרות ויסורים, אך הרבי ר' זוסיא אמר להם איני יודע מדוע שלח אותכם הרבי אלי, לזוסיא אף פעם לא רע, לזוסיא ב"ה תמיד טוב! ולפי"ז אפשר ללמוד עוד פשט ברש"י, "כלן שוין לטובה" שהכל, כל מה שעבר עליה היה שוה אצלה לטובה.

(כנסת מרדכי)

שרה אמנו מסרה נפשה לה'

בספר "אהלי יעקב" מביא גם המעשה הנ"ל מהרה"ק הרבי ר' זושא ומוסיף לבאר: דלפי זה קשים מאד דברי המדרש (ב"ר פ' חיי נח, ה), ויבא אברהם לספוד לשרה, מהר המוריה בא, ומתה שרה מאותו צער [השמועה על העקידה], לכן נסמכה פרשת העקידה ל'ויהיו חיי שרה'. שרה אמנו שעמדה על מדרגה גבוהה כל כך, וקבלה בשמחה כל התלאות והצרות שבאו אליה, גם בלי היותן מקושרות במצות ה', איך יתכן שהעקידה המצווה מפי ה' גרמה לה צער גדול כזה, שמתה בו? שאלה זו הקשה המגיד ז"ל מקוז'ניץ בספרו "עבודת ישראל", ומבאר שם: הלא הצדיקים כל חפצם ושאיפתם למלאות רצון קונם ומוסרים נפשם ומאודם ונפשות יוצאי חלציהם לכבוד השי"ת ואיך אפשר לומר, כי שרה אמנו הצדקת, אשר אברהם אבינו היה טפל לה בנביאות (שמו"ר א, א), כששמעה עקידת יצחק פרחה נשמתה מחרדה ומבהלה כדרך אנשים פשוטים? חלילה לה! אך שרה בשמעה את מעשה העקידה, והבינה בקדושתה שנעשה ע"י זה יחוד גדול, והיה לה צער מזה שהיא לא היתה שם, ורצתה להתקשר עם האב והבן בקדושת היחוד, ולכן מסרה נפשה באהבת ה' בעת רצון ושעה קדושה כזו. וזה רמוז בפסוק "ותמת שרה בקרית ארבע", אל תקרא קִרְיַת אלא "קִרַיִת" שמיתתה היה בכוונת יחוד השם דאותיות אד-נ"י שהיא כונת מסירת נפש וקבלת עול מלכות שמים.

(אהלי יעקב – הוסיאטין)

עצם היראה מהחטא גורם שיהיו לאדם שנים טובות

וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה... שְׁנֵי חַיֵּי שָׂרָה (כג. א) כתב רש"י ז"ל דבזה שחזר הכתוב לומר 'שני חיי שרה' – שנראה לכאורה כמיותר – בא נא לרמז דכולם שוים לטובה. ויש להקשות אם כולם שוים לטובה למה פתח בתיבת 'ויהיו' שהוא לשון צער וצרה, אלא הענין הוא דאדרבה הצער הזה גורם שיהיו כולם שוים לטובה וכמבואר בזוה"ק: שרה הוא כינוי להגוף ואברהם הוא כינוי להנשמה, והנה בירידת נשמת האדם מעולם העליון לעולם השפל ונגזר עליה לשכון בגוף וחומר, הרי הנשמה שרויה בצער מפחד ודאגה שמא יימשך האדם לחטא ועון, כדכתיב 'כי אדם אין צדיק בארץ אשר יעשה טוב ולא יחטא', אבל באמת זה גופא משמש כעצה טובה שיינצל מלחטוא, היינו שיזכור תמיד שניתן לו נשמה שהיא חלק אלקי ממעל בתוך הגוף, ועליו לשומרה כראוי מפגעים רעים ומכל מרעין בישין. והנה 'חיי שרה' רומז על הנשמה השוכנת בתוך הגוף, כיון שהנשמה היא החיות של הגוף, וזהו הרמז בפסוק: 'ויהיו חיי שרה' אם הנשמה שבגוף שרויה תמיד בצער על רדתה לתוך חומר הגוף, וירָאָה תמיד שלא תיפגם טהרתה ח"ו, ע"ז הוא זוכה שיהיו 'כולם שוים לטובה'.

(מרן הסב"ק מרוז'ין זי"ע)

שרה היתה כל ימיה צעירה ברוחה - ולא חטאה

מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה (כג. א) כתב ברש"י הק' 'בת ק' כבת כ' לחטא'. לכאורה אין הדבר מובן כשרוצים לומר שאיננה חוטאת מדמים אותה לנערה בת כ' והרי בגיל זה רותחים הדמים ביותר? אלא כך פירושם של דברים: חסידותה של שרה בימי זקנותה לא נבעה מגילה המתקדם אלא היתה מלאה יראת השם כאילו היתה צעירה בשנים כי גם באותה תקופה היתה חיונית ומלאת חיים, ואף על פי כן לא חטאה.

(קרני ראם – הגה"ק רבי אהרן משה טוביש מיאס זי"ע)

אברהם וחוה תקנו את חטא אדה"ר

וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה מֵאָה שָׁנָה וְעֶשְׂרִים שָׁנָה וְשֶׁבַע שָׁנִים (כג. א) פרש"י ז"ל 'כולן שוין לטובה, בת ק' כבת ך' לחטא, ובת ך' כבת ז' ליופי'. ולכאורה היה יכול

המשך בעמוד 8

למלאת השלושים להסתלקותו

זקן המקובלים הגה"צ רבי דוד בצרי זצ"ל

ראש ישיבת 'השלום'



המקובל הגה"צ רבי דוד בצרי זצ"ל תוקע בשופר במעמד אחד הכינוסים שנערך על ידי מוסדות שטפנשט

מאמר לזכרו עמודים 2/3

איננו כי לקח אותו אלוקים

לפטירתו הפתאומית של הגאון רבי יהודה חייק זצ"ל

מרבני קצרין ומח"ס בהלכה ובאגדה



נואם בסעודת הילולא בשטפנשט

מאמר לזכרו בעמודים 5-8

מוסדות שטפנשט בארץ הקודש
רחוב מהרש"ל 13 בני ברק

הקהל הקדוש מוזמן למעמד

תפילת רבים בערב ראש חודש כסלו

בציון הקדוש של מרנא הרה"ק הצדיק זיע"א

משטפנשט

בבית העלמין נחלת יצחק גבעתיים

הסעות חינם
יצאו אי"ה
ביום ראשון כ"ח חשון תשפ"ז (8/11)
מבני ברק בשעה 20:30
במסלול: מגן ושושא דרך התחנות רחוב רבי עקיבא - מזון איטע עד למגדל המים
ומשם למלונת יצחק בגבעתיים ציון הקודש
חזור בעמוד כ- 45 דק' מקומות עומדים נשמרים

הרשמה במוקד ההסעות 03-579-03-03
ההרשמה חובה עד שעתיים לפני מועד הנסיעה

זכרון להולכים

למלאת השלושים להסתלקותו
אבל גדול בעולם התורה והקבלה בהסתלקותו לשמי רום של זקן המקובלים

הגאון הצדיק המקובל רבי דוד בצרי זצ"ל

נסתלק ונטמן בערב סוכות התשפ"ז



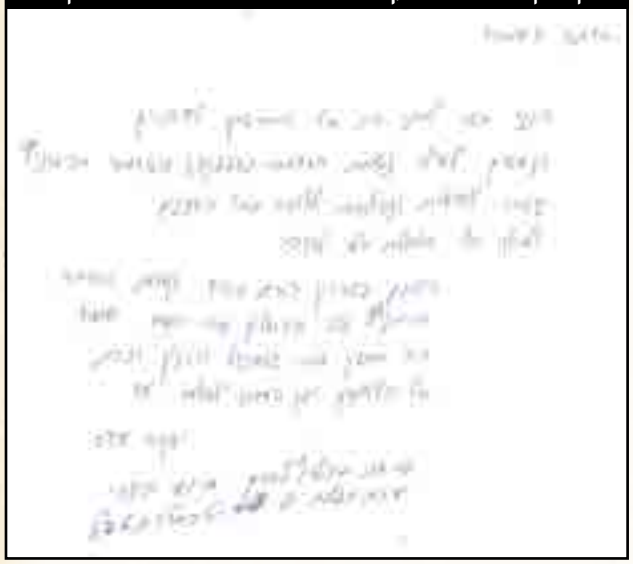
מעיין בספר התולדות 'מחולל הפלאות לצדיק משטפנשט'

הגה"צ רבי דוד בצרי זצ"ל מגדולי ה'מכוונים' בדורינו, כל ימיו עסק בתפילה ב'כוונות' לאוקמי שכינתא מעפרא, ולישועתן של ישראל. העמיד תלמידים הרבה ההולכים בדרכו בלימוד תורת הנסתר, ובתפילות בכוונות. בהיכל ישיבתו בירושלים ישב והפיץ את תורת הח"ן ומשם מצודתו הייתה פרוסה לארץ ולדרים עליה, התפילות במחיצתו היו לתענוג נפלא ולמקור של חיות בדרך הקבלה כאשר כל תפילת ה'עמידה' הייתה חוויה רוחנית סוחפת שארכה שעות על גבי שעות, הרימה את המתפללים כמה טפחים מעל גבי הקרקע הגשמית ונטעה אותם בגבהי מרומים.

אבל יחיד עשי לך במוסדות שטפנשט בארה"ק בהיות רבינו המקובל הרב דוד בצרי זצ"ל מלווה ותומך במפעלות הקודש עוד משחר הקמתם לפני כשלושים שנה, ותמיד היה משנס מתניו ומטה כתף לפעולת מרכז בית 'שטפנשט' לקירוב יהודים הקרובים והרחוקים לתורה וליראה וללימוד תורת הח"ן, לעודד אותם להתחזק במצוות ובמעשים טובים. הוא ראה בזה את ההשלמה לחלק העיוני בלימוד הקבלה עם החלק המעשי בהפצתה והנחלתה לרבים על ידי פעולות הקירוב והמשכת הישועות והברכות להמוני מבקשים.

בעיקר זכורה לרבים הופעותיו הקבועות בהילולת הצדיקים משטפנשט בחודש תמוז בציון הקודש בגבעתיים כאשר היה מרבה להשתתף בתיקון החצות הבוקעת רקיעים של מוצאי יום ההילולא במעמד רבבות עם קודש, ואז היה מעתיר בקולו לישועת הרבבות הפוקדים את ציון הקודש בימי ההילולא, כמו כן היה משתתף באירועי ההילולא קדישא של רבינו הקדוש רבי מנחם נחום משטפנשט הנערכת בחודש כסלו. לרבים זכורה הופעתו המרגשת עם מעל מאה שופרות מה שהתפרסם לימים כ'תיקון מאה השופרות', בו חידש את דרכו בהמשכת ישועות עם מעמד 'תקע בשופר גדול לחירותנו'.

קול קורא נדיר למען מוסדות שטפנשט בחתימת יד קדשו



מכתב קודש נדיר לעמוד לימין מוסדות שטפנשט ולהנצחת זכר הצדיק משטפנשט ותלמידו הרה"ק מריבניץ זצ"ל כתוב וחתום על ידי המקובל רבי יעקב עדס שליט"א ובצירוף ברכת קדשו של זקן המקובלים הגאון רבי דוד בצרי זצ"ל מיום י"ט כסלו תשפ"ג



בשיעור תורני בהיכל ישיבתו 'השלום' בירושלים



מדליק נרות ושולחן לציון הקדוש של הצדיק משטפנשט



בחתימת יד קדשו על המכתב הנדיר למען מוסדות שטפנשט



בוחן ומתפעל מ'המטבע המתומן' שהתגלה מאוצר גנזי הצדיק ומסוגל כקמיע להצלה ולשמירה מהצדיק משטפנשט

הגה"ק הרב בצרי זצ"ל היה מרבה להזכיר כי לא לחינם צדיקי עליון איתן מושבם בעיר גבעתיים, ובהם הזכיר לטובה את ציון קברו של הרה"ק משטפנשט שסוחף אליו המונים מכל הגוונים, וכן את תקופת מגורי זקנו המקובל הגדול רבי יהודה פתאיה זצ"ל שהתגורר תקופה בעיר גבעתיים, כמו כן הזכיר את התעוררות לימוד הקבלה שהחלה בגבעתיים בעקבות שיעורי 'החלבן' בבית הכנסת ברחוב האצ"ל, וכן היה מרגליה בפומיה כי בעקבתא דמשיחא יתעורר אור גדול כהכנה לקראת אור הגאולה, וכי הרמז וסימן לדבר שהעיר 'גבעתיים' שכל כך רחוקה מיהדות ודת רח"ל מקבלת אורות כה גבוהים שמעירים ומאירים את כל יושביה לזירוז וקירוב הגאולה.

פרק מיוחד במינו היה חזקת הקמיעות וסגולות הצדיק. כאשר הרב המקובל זצ"ל היה שם עינו על כל תג ותג, בוחן ובודק, מעיר ומתקן הדרוש תיקון, ואף ממליץ איזה קמיע ואיזו סגולה להפיץ ולחלק ולאיזה ענין תועיל כל סגולה וקמיע.

שיעורי תורה רבים היה מוסר בכינוסי מוסדות שטפנשט, בהם היה מרבה לעודד על המשך הדורות וחיזוק בשמירת התורה ומצוותיה. ואף ציווה על בנו ממלא מקומו הגאון המקובל רבי יצחק שליט"א למסור שיעורים ולהפיץ ולחזק תורה וסגולותיה בקרב משתתפי השיעורים של שטפנשט לחזקם ולעודדם. והיה נוהג כי בפעמים שכוחו לא היה עמו היה שולח את בנו שליט"א כשליחו הנאמן להגיד את דברו ומשנתו ברבים ולהפיץ את אור הקבלה ותורת הנסתר.

זכה המקובל הרב בצרי זצ"ל אשר בנו המקובל הגדול ברא כרעא דאבוה רבי יצחק שיבדלחט"א 'ממלא מקומו', הולך בדרכיו, וממשיך את סוד ה'כוונות' בתפילות ובהפצת תורת הח"ן במסירת שיעורים לרבים. וזוכה לחדש בה ואף להוציא ספרים בנגלה ובנסתר, ובעת הלוויה נתמנה לממשיך את דרכו ולעמוד בראש ישיבת המקובלים – ישיבת 'השלום' בירושלים.

גם בנו הגאון רבי שלמה שליט"א מכהן כאחד מרבני העיר 'גבעתיים' הפעילים ביותר ורב בית הכנסת 'החלבן', מפיץ תורה וקבלה להמונים, בשנים האחרונות זכה ואביו רבי דוד היה מתגורר אצלו בבני ברק, ואז היה מרבה לפקוד את בית הכנסת בגבעתיים, ורבים ניאותו לאורו ולברכותיו קודש.

אבדה גדולה לעולם התורה, לעולם הקבלה, לתושבי גבעתיים, ולאנשי שטפנשט די בכל אתר ואתר.

מי יתן לנו תמורתו - זכר צדיק לברכה

ת.נ.צ.ב.ה.



בתפילות ותחנונים בציון הקדוש משטפנשט בגבעתיים ביומא דהילולא קדישא





בעריכת תפילות לישועתם של ישראל בחדר הסודות של הצדיק משטפנשט בגבעתיים



מברך את הקמיעות של הצדיק משטפנשט שיחולקו לתומכים ולמסייעים ולשותפים בהפצת אור תורתו וישועתו



עטור בטלית ותפילין כותב הוראות מדוייקות לעריכת קמיעות הסגולה







בערב ישועות למען הצדיק משטפנשט ביום ההילולא קדישא, מימין לשמאל: עם הגה"צ רבי שמואל שור זצ"ל יו"ר ומיסד ועד חסידי שטפנשט, הגאון זצ"ל בבגדי לבן בעת עריכת התיקון והתפילה לישועות, ילחט"א בנו מ"מ ראש הישיבה הגה"צ רבי יצחק בצרי שליט"א נואם להמוני המשתתפים

גּוּר אַרְיֵה יְהוּדָה

המקובל הרב יהודה חייק זצ"ל

מח"ס 'רצועה מיהודה' על קדושת הר הבית, 'ואת יהודה' על מסכת מגילה ומגילת אסתר

'איננו כי לקח אותו אלוקים' • נלב"ע י"ג מרחשוון תשפ"ז

בתדהמה ובשברון לב התקבלה הבשורה המרה בהסתלקותו לשמי רום של המקובל הרב יהודה חייק ז"ל שנודע כמתמיד עצום וידיו רב לו בתורה ובקבלה, נסתלק בבוקר יום השבת י"ג מרחשוון בביתו שבקצרין במרומי הגולן למגינת לב מכריו ובני משפחתו. כבן נ"ח שנים היה בפטירתו.

הרב חייק נודע כרב קהילה בקצרין, ומרביץ תורה בקהילת שטפנשט בבני ברק, מרצה, מחזיר בתשובה, פייטן ומחבר ספרים. הוא נודע בפעילותו הציבורית הענפה לקירוב לבבות והפצת תורה, וכן הגיש מועמדות לתפקידי רבנות בכירים בישראל, בהם תפקיד הראשון לציון והרב הראשי לישראל בהיותו בעל כושר מוסמך לרב עיר מטעם הרבנות הראשית.

נפשו חשקה בתורה

בצעירותו החל הרב חייק ז"ל להתקרב לתורה ולמצוות, כבר בגיל 13 באופן עצמאי, כאשר למד את מסכת פרקי אבות בעל פה והחל ללמוד ולגרוס גמרא ושו"ע. בצעירותו עסק רבות בשירה ומוזיקה, ושימש כסולן בבית ספרו. אולם לבו נמשך ללימודי קודש ובהמשך למד בכולל של רב העיר רמת השרון, הגאון הרב יעקב אדלשטיין זצ"ל



בשולחן הנשיאות של הילולת שטפנשט ביאס רומניה בהיכל בית הכנסת של הבנקאי מיכל דניאל בפאקוראר יאס

לאחר שהרב חייק זכה לטעום מאור התורה השליך מאחורי גבו את כל מנעמי העולם, ונכנס ללמוד בישיבות קדושות ביניהן ישיבת "אור שמח" (המיועדת לחוזרים בתשובה). ובהמשך ישיבת "סלבודקה" בבני ברק, ישיבת "בית שמעיה" ואף שמע שיעורים מראשי ישיבת פוניבז' הגרא"מ שך והגרב"ד פוברסקי זצ"ל.

במהלך השנים אף התקשר אל גדולי הרבנים וקנה מהם קנינים רבים ברוחניות בהם הג"ר יעקב אדלשטיין זצ"ל רבה של רמת השרון, הג"ר אברהם דב אויערבך זצ"ל רבה של טבריה, והג"ר יעקב זינגר זצ"ל רבה של גבעת שמואל.

הוסמך וקיבל תעודת "כושר לרב עיר" מטעם הרבנות הראשית לישראל. בהזדמנות בה השיח לפי תומו הוא העיד על עצמו כי זכה לסיים במהלך חייו את כל הש"ס, את כל המשנה ברורה ואת ספרי בן איש חי ואף ספרי קבלה רבים ככתבי האר"י ז"ל, הלשם, ויין הרקח.

היה תלמיד חכם עצום ויגע בתורה משחר נעוריו,



מעתיר בתפילות בציון הקודש בגבעתיים



בהיכל בית הכנסת של הסב"ק מרוז'ין זיע"א בעיר סאדיגורא



ימים אחדים לפני הסתלקותו מתברך מהאדמו"ר מספינקא שליט"א בשמחת הגר"י דירנפלד שליט"א



בהדלקה המסורתית שנערכת בהילולא דצדיקא ביאס רומניה



בתפילת רבים בקבר החתן והכלה ביאס המסוגל לעצירת המגיפות



בהיכל בית הכנסת ה'בעש"ט שוהל' בפיאטרא ניאמץ

בשנת תשפ"א חלה והיה בסכנת כריתת רגל ואז העתיר בתפילות בתחנונים ובבכיות רבות בציון הצדיק משטפנשט ואף הרבה לבקש כי יעתירו בעדו כל מכריו ומיודעיו ובהם רבנים מפורסמים מידידיו.

בית החולים איכילוב הוציא הודעת דוברות נדירה לאחר הצלחת הניתוח המסובך

הרופאים באיכילוב לא ויתרו ורגלו של הרב יהודה חייק ניצלה מכריתה

הרב יהודה חייק, בן 52, סובל מזה שנים ממחלת הסכרת ולאחרונה מצבו החמיר והוא מטופל ביחידת כף רגל סכרתית כאן באיכילוב כשהוא סובל מזיהום חמור בכף רגלו עד כדי סכנת חיים. על מנת לרפא את כף רגלו מהזיהום הקשה, נאלצו הרופאים לנתחו מספר פעמים עד שהשתלטו על הזיהום אך היה עליהם להתמודד כעת עם העקב בכף רגלו שנותרה חשופה ללא רקמות עור וכלי דם חסומים שלא הותירו ברירה אלא לבשר לו שיאלצו לכרות את רגלו כדי להציל את חייו.

"אני אדם מאמין, כל חיי חלמתי להיות רב גדול שסוחף אחריו תלמידים, שמשמח ומקרב בין אנשים אדם שפונים אליו כמקור ידע וסמכות, ברגע ששמעתי שרוצים לכרות את רגלי כל עולמי נפל עליי. בדמעות של ילד פניתי אל ד"ר דניאל קידר, רופא בכיר במחלקה לכירורגיה פלסטית וביקשתי ממנו 'תחזיר אותי להיות ש"ס מהלך'. הוא שאל אותי מה הפירוש? עניתי לו 'מגיל 13 אני לומד תורה וגמרות שלמות בע"פ, זה הדבר היחיד שאני אוהב יותר מכל דבר אחר. אני מבקש ממך שתמצא דרך להציל לי את הרגל, כמו שרופא לא יכול לנתח בלי יד, אני לא יכול להיות רב ללא רגל'."

במאמץ משותף יחד עם ד"ר אסף אלבגלי, מנהל השירות של כף רגל סכרתית מהחטיבה האורתופדית ניתחו השניים את הרב יהודה בניתוח מיקרוכירורגי שארך 8 שעות במהלכו מסביר ד"ר קידר: "ממש כמו בהשתלת כליה או כבד, השתלנו את הרקמה מגופו של הרב יהודה תוך חיבורה לכלי הדם המעטים שנותרו לא חסומים בצורה כזו שאספקת הדם לרגל לא תפגע ותוך שמירה על כיסוי העצמות החשופות וסגירת הפצע".

השבוע, שישה שבועות אחרי הניתוח, הרב יהודה נכנס לביקורת במרפאה כאן באיכילוב כשהוא עומד על רגליו וצועד אל עבר הרופאים שהצילו את רגלו ואומר להם בחיוך: "בזכותכם חזרתי להיות ש"ס מהלך משודרג".



בריקוד עם הרופאים המנתחים כשהוא מהלך על שתי רגליו



במסיבת הודיה שערכו מוסדות שטפנשט לאחר הצלחת הניתוח בסוכת בית החולים באיכילוב

למד תורה מתוך הדחק, ונזדכך ביסורים קשים מתוך אהבת השם ואהבת התורה. ובנוסף לזה היה פה מפיק מרגליות, ורבים התענגו לשמוע ממנו אמרי פיו. במשך השנים היה עורך מסעות ברחבי הצפון ובכל פינות הארץ והיה מוסר שיעורי תורה וקירוב בני ישראל לה' ותורתו. בנוסף לכך פרסם את משנתו בקלטות ובצורות רבות שבהם פרסם שיעורי תורה, קטעי מחשבה ופיוטים, אהבה מיוחדת היתה לו לפיוטים ולשירה ואף ארגן כנסי פיוט רבי נגן בראשות הפייטן של הראשל"צ הגר"ע יוסף זצ"ל ה"ה רבי משה חבושה שליט"א ובאלול האחרון עוד ארגן כינוס רב נגינה כזה בקצרין.

במוסדות שטפנשט

את מוסדות שטפנשט הכיר לפני כ30 שנה כאשר היה שדרן בערוץ הקודש 'קול צופייך' והיה מפיץ את בשורת הצדיק משטפנשט יחד עם הרה"ג הרב אברהם יעקב סלמון שיבדלחט"א.

מאז הכרותו עם הנפשות הפועלות בהילולת הצדיק ועם העשיה הברוכה של קירוב הרחוקים בכל ימות השנה, הצטרף רבי יהודה לעושים והמעשים והעלה רעיונות כבירים לעסקנים המסורים. כמו"כ הוא הראשון שיזם חלוקת ח"י רוטל משקה בהילולת הצדיק משטפנשט בגבעתיים שהפך למסורת קודש.

בשנים האחרונות הרבה לקבוע את מושבו בבנין מוסדות שטפנשט בבני ברק, וכאן השפיע מטובו וצדקתו לכל באי היכלות התורה והתפילה, רבים ניאותו לאורו התורני, ואף צדקות ומתן בסתר רבים עבור דרכו לנדכאים ולנזקקים למרות שהוא עצמו לא היה בעל יכולות גדולות אולם ליבו לא עמד לו מול צרת הרבים ובקשות הנזקקים.

רבי יהודה ז"ל היה מרבה לפקוד את ציון רבנו הצדיק בגבעתיים ולהעתיר בתפילות למענו ולמען כל עם ישראל. כמו"כ זכה להצטרף מספר פעמים בשנים האחרונות למסע התפילות בקבר הצדיק הראשון משטפנשט ביאס-רומניה ובשאר קברי בצדיקים ברומניה ואוקראינה. רבי יהודה ז"ל היה מרבה להתבטא כי הוא מרגיש קשר עז לצדיק ברומניה וחש שהוא משורש נשמתו.

בשנים האחרונות סבל קשות ממחלת ה'סכרת' עד שהגיע למצב שהרופאים עמדו לכרות את רגלו ר"ל. רבי יהודה הרבה להשתטח על ציון רבינו הק' בגבעתיים וגם ביקש מכל ידידיו שיעתירו בעדו. בפגישתו עם רופאיו התחנן שיעשו הכל בכדי שתמנע כריתת רגלו, בנמקו כי בכך לא יוכל להתהלך ולהמשיך בהפצת תורה. למרבה הפלא והנס - הרופאים הסכימו לבקשתו וניתחו את רגלו כאשר לאחר חודשי החלמה שוב התהלך על רגליו.

*

רבי יהודה השיב את נשמתו לבוראו בפתע פתאום, בשיא פריחתו ועלייתו הרוחנית עלתה נשמתו השמימה בצפרא דשבתא פרשת לך לך י"ג מרחשוון תשפ"ז - לדאבון נפש מכיריו ומוקיריו.

ילוו אותו תפילותינו שינוח בשלום על משכבו ותהא נשמתו בגן עדן במחיצת הצדיקים שאת תורתם למד ואת משנתם הפיץ ואת חברתם אהב, עדי יקיצו וירננו שוכני עפר בתחית המתים בביאת גוא"צ בב"א

*



עם רבו הגה"צ רבי מרדכי אדלשטיין שליט"א בעת שישב שבעה על אמו ע"ה

הספד הרה"ג אברהם יעקב סלמון שליט"א

בהלוויית הגאון הרב יהודה חייק זצ"ל - יד חשוון תשפ"ז בבית העלמין קצרין

קשה למצוא מילים למעמד הזה בו אנו נפרדים מרבי יהודה חייק זצ"ל, לכן אקח את מילותיו של דוד המלך על יהונתן (שמואל ב', פרק א', פסוקים י"ז-כ"ז)

וַיְקוֹנֵן דָּוִד אֶת הַקִּינָה הַזֹּאת, עַל שָׁאוּל וְעַל יְהוֹנָתָן בְּנוֹ וַיֹּאמֶר הַצְבִי יִשְׂרָאֵל עַל בָּמוֹתֶיךָ חָלָל אֵיךְ נָפְלוּ גִּבּוֹרִים הַנֶּאֱהָבִים וְהַנְּעִימִם בְּחַיֵּיהֶם וּבְמוֹתָם לֹא נִפְרָדוּ מִנְּשָׁרִים קַלּוּ מֵאֲרָיוֹת גָּבֵרוּ אֵיךְ נָפְלוּ גִּבּוֹרִים בְּתוֹךְ הַמִּלְחָמָה עַל בָּמוֹתֶיךָ חָלָל צַר לִי עָלֶיךָ אָחִי יְהוֹנָתָן נָעַמְתָּ לִי מְאֹד נִפְלְאַתְךָ אַהֲבָתְךָ לִי מֵאַהֲבַת נָשִׁים כְּלִי מִלְחָמָה.

*

בפרשת השבוע שרבי יהודה הלך לעולמו פרשת לך לך, קראנו אתמול לראשונה על אברהם אבינו, והפרשה מתחילה בנסיון הראשון של אברהם: לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך. וברש"י לא גילה לו הארץ מיד, כדי לחבבה בעיניו, ולתת לו שכר על כל דיבור ודיבור.

זה היה הנסיון של אברהם אבינו, וזה היה הנסיון שלך רבי יהודה, מגיל צעיר קיימת 'לך לך מארצך וממולדתך ומבית אביך', לבד בכוחות עצמו חוזר על המקורות ואל צור מחצבתו, ומגיע להכרה כי ייעודו ותפקידו הוא ללמוד וללמד תורה, להפיץ תורה ואור בעולם, קיימת 'לך לך מבית אביך' משחר נעוריך אל הישיבות הקדושות, אל הגאון הרב זינגר רבה של גבעת שמואל, אל הגאון הרב אדלשטיין רבה של רמת השרון, אל הגאון הרב אוירבך רבה של טבריה, אל הגאון הרב שך בבני ברק, אל ישיבות בית שמעיה, סלבודקא ופוניבז', אל הכולל בכפר יונה, אל הצדיק משטפנשט בגבעתיים, ועוד צדיקים וקדושים, וגם אל 12 המבחנים שנבחנת ברבנות הראשית עד שקיבלת כושר לרב עיר, אל לימודי הקבלה הנגלה והנסתר בהיקפים גדולים ונכבדים. קיימת לך לך אל השירה ואל הפיוט, אל האהבה שלך להרביץ תורה, אל חקר קדושת ומידות הר הבית, ולהפצת ספרך 'רצועה מיהודה', ובקרוב זה היה אמור להופיע בעוד שפות להגדיל תורה. הכל זכית ויגעת בעשר אצבעותיך, לבד לבד.

היה מצויין בחקר האמת והחתירה להתקרב לבורא עולם בכל מחיר ובכל מצב. ממש כמו שנאמר אצל אברהם אבינו, 'אברהם העברי', למה 'העברי' אומר המדרש: שכל העולם מצד אחד ואברהם מצד השני, אברהם מפיץ אמונה וחסד בעולם, עד שנאמר עליו 'ויטע אשל בבאר שבע ויקרא שם בשם השם אל עולם' (בראשית כא לג).

אבל דווקא משום שהלך אל ארץ לא ידועה הקב"ה נתן לו שכר על כל דיבור ודיבור, על כל פעולה ופעולה, וזה הזכות שלך כאברהם אבינו.

הכרנו בציון קברו של השטפנשט לפני 30 שנה, מאז נפשו קשורה בכל מפעלות מוסדות שטפנשט, ידע ויגע רבות במכמני התורה בנגלה ובנסתר. וי להאי שופרא דבלי בעפרא.

היה ידוע חולי ומכאוב ובעל יסורים גדול, ואף על פי כן ראו עליו מה שכתב בחובת הלבבות (שער הפרישות פ"ד) 'החסיד צהלתו בפניו ואבלו בליבו', היה הפירוש הנאמן למאמר החכם, ולא הסתפק בצהלתו בפניו אלא גם שימח אלוקים ואדם בכל מובן המילה, לצד זה חיפש כל הזמן לתקן עולם במלכות שדי.

*

בשנה האחרונה עשה מסע פרידה מהעולם החומרי במסע רוחני. זה החל בכסלו שנה שעברה יחד עם הבן מאיר טס במסירות גוף לציון הקודש שטפנשט ברומניה ומשם לעוד קברי הצדיקים תלמידי הבעש"ט באוקראינה, במהלך השנה ביקש והרבה לפקוד עוד קברי צדיקים בארה"ק בעיקר בקבר יהודה בן יעקב ועוד, לפני חודש ביקש שיקחוהו לקבר אביו ואמו להפרד מהם.

בערב כיפור ביקש בכל מאודו ליסוע לתפילה בציון בשטפנשט להתפלל ולהעתיר בעדו ובעד ב"ב, שם נפגשנו עם רבה של חדרה ילחט"א הגאון הרב ביטון שליט"א שבירכו וערך עמו תפילה מיוחדת, באותו מעמד נזכרנו באותו ערב יום כיפור לפני כמה שנים עת עבר ניתוח על הרגל, כמה בכה וייחל שיזכה להמשיך ללכת ולהרביץ תורה ולהיות בריא על שתי רגליו, היה בסכנה לכריתת רגל, ליוותי אותו לתוך חדר הניתוח שעות ספורות לפני תחילת הצום, כמה שמחה וריקודים היה לו שזכה שתפילתו התקבלה. בית החולים איכלוב הוציא הודעת דוברות שכדאי למסגר אותה זה היה ניתוח נדיר שהצליח לראשונה בארץ.

בשבועות האחרונים הלכנו איתו להתברך אצל רבנים ואדמורי"ם לקראת אירוע שהתרחש בסביבתו, והיו לו עוד תכניות למכביר, הוא החל בהכנות לפתיחת כולל לימודי חכמת הנסתר שכה אהב.

בחודש אלול ערך מעמד מיוחד 'ערב שירה ופיוט לכבוד בורא עולם' וקצרין מגוריו נפרדה ממנו בערב הצדעה עם גדול הזמרים הפייטנים רבי משה חבושה, רבני היישוב שליט"א, וראש המועצה הדתית של קצרין בירכו את המעמד. היום מתברר שהיה זה מעמד סיום חיים מלאי עשייה פה בקצרין במקום שגר והרביץ תורה ונקשר אליה בכל נימי נפשו מתוך שמחה אמיתית.

כמו משה רבינו כתב ס"ת עד יומו האחרון, היה מרבה לספר כי הכתיבה והדיו טבולים בהמון תפילות ודמעות שלו לישועת הכלל והפרט ונתקיים בו 'והייתה עמו וקרא בו'. שהתורה השתקפה מאורח חייו וזו הצוואה שלו לבניו ולמכריו. [עכשיו התוודענו ליחמה מבורכת של כמה מידידיו




במוצאי יום כיפור האחרון לחייו לאחר שצם במסירות נפש


בעת עריכת התפילה לישועת עם ישראל בציון הקודש בגבעתיים
עם רבו הגה"צ רבי מרדכי אדלשטין שליט"א


בשולחן הכבוד בסעודת ההילולא קדישא בעיר יאס רומניה אשתקד



בחג הסוכות האחרון בסוכת כ"ק אדמו"ר מסאסוב שליט"א מרצה שיחה קבלית לפני האדמו"ר שהתבטא כי רבי יהודה ידו רב לו בתורת הנסתר



בסעודת מצווה בביתו שבקצרין עם ידידו הגאון הרב אדרעי מקצרין מראשי תנועת הסנהדרין, הדומ"צ הגרי"י כהן ורב קהילת שטפנשט הגרא"י סלמון שליט"א

לרכוש את הספר התורה הזה ולהכניסו לעילוי נשמתו של הרב המנוח ממתינה לשותפים שישאו בעול ובזכות].בטוחים אנו ששם בעולם העליון מקבלים את פניו הצדיקים שהיה קשור אליהם מתוך שמחה וכלי שיר כאשר היה באמנה איתו. וביותר הקדושים רבי יהודה פתאיה, בעל הלשם, הגאון הרב זינגר, הגאון הרב אדלשטיין, והגאון הרב אוירבך, הצדיק משטפנשט, רבנו הבן איש חי, וגם הזכיר תדיר שהוא נכד של מגלה עמוקות, כפי שהזכירם תדיר יהיו עתה מליצי יושר בעדו.

בלילה האחרון לחייו נפרד מחבריו מתוך דבר הלכה ושירה, בהיותו בשמחת ברית יצחק אצל הרב אדרעי מפה קצרין במשך שעות ארוכות של סעודת שבת ושמחת מצווה וככה נפרד מהעולם מתוך דברי תורה ושירים ושמחה.

בעוד כמה שבועות בו' כסלו ימלאו לך נ"ח שנים, היית נ"ח לשמים ונ"ח לבריות.

זכה להשאיר בנים צדיקים הולכים בדרך התורה והישר, לומדי ואוהבי תורה, ונתקיים בו מה זרעו בחיים אף הוא בחיים.

תהא נפשו צרורה בצרור החיים ובילע המוות לנצח ומחה השם אלוקים דמעה מעל כל פנים וחרפת עמו יסיר מעל כל הארץ כי השם דיבר, ויקויים בנו 'נחמו נחמו עמי יאמר אלוקיכם, בקרוב, אמן.

מתפלל לישועה

בהספדו של ידידו ילחט"א הגאון רבי מנשה זליכה שליט"א רבה של פרדס כץ בב"ב שנשא בפני אברכי כולל שטפנשט לאחר ההלוויה סיפר הרב שליט"א: למדתי עם הרב חייק בצעירותו ומה שזכור לי הוא האהבת תורה המיוחדת שהייתה לרבי יהודה, היה גריס באורייתא תדירא, מעשה פלא שמעתי לאחרונה, הרב חייק זצ"ל ארגן כנס שירה והודיה עם זמרים, בסוף האירוע הוא דאג לתשלום כל ההוצאות, אחד הזמרים שהשתתף במקהלה סיפר לרב חייק שהוא מצפה לזש"ק שנים ארוכות ועדין לא נושע, הרב חייק הרהר קמעה ופנה אליו בהצעת עסקה: אני יתפלל עליך שיהיה לך בן ואתה לא תיקח את הכסף שאתה צריך לקבל, ואני חותם לך על הדף כי בקרוב תפקד בזש"ק בכוח התורה, הזמר הנ"ל הסכים להצעה ותוך חודש ימים נפקד לברכה.



באירוע הודיה והשמחה ונגינה שארגן ומימן הרב חייק זצ"ל בעירו קצרין ביום ט"ו מנחם אב תשפ"ו עם הפייטן ר' משה חבושה, רבה של קצרין הגאון הרב מאזוז שליט"א, ראש המועצה הדתית, הרב משטפנשט, הדומ"צ, הרב אדרעי



ערב יום כיפור האחרון לחייו בתפילה בקברי הצדיקים בנחלת יצחק גבעתיים



עם הגאון הרב ביטון שליט"א רבה של חדרה בתפילה בבית בעלמין נחלת יצחק בערב יום כיפור האחרון לחייו



ובתורתו יהגה באירוע הציבורי האחרון שהשתתף ביום ג האחרון לחייו בהיכל מוסדות שטפנשט בב"ב בו הגה ולמד כל עת האירוע

לפרש בת ק' כבת ד' ליופי ובת ד' כבת ז' לחטא, שאז בודאי נקיה מחטא? וי"ל דידוע שע"י חטא אדה"ר נקנסה מיתה לעולם ונגרע ג"כ היופי שלהם, וידוע שאברהם היה תיקון דאדם ושרה היה תיקון דחוה, לזה מרומז כאן 'ויהיו חיי שרה' כו' פירש ששרה תקנה החטא והמשיכה חיים לעולם ולכל המדות, שזה מרומז באות מספר ז' - 'שבעת ימי הבנין' ומספר כ' מרומז לעשר, שיו"ד במילואה בגימט' עשרים, ומספר מאה הוא מספר השלם כידוע, שכ"א מעשר כלול מעשר גימט' מאה, והיא תיקנה והמשיכה חיים לכולם. וזה רומז רש"י ז"ל 'בת ק' כבת ד' לחטא' שאז אינה בת עונשין כי החטא אינו עושה את הפגם כלל, כך שרה תקנה הפגם של החטא ובת ד' כבת ז' ליופי כמו שאדם קודם החטא היה מכהה גלגל חמה, ואילו את הפגם של חוה תקנה שרה אמנו מיד, והיתה בת יופי כמקודם החטא, אלא שתיקון אדם הראשון המשיך עד יעקב, בסוד הגלגול כידוע, ששופרא דיעקב כשופרא דאדם קדמאה, ובאמהות לא היה התקון ע"י הגלגולים רק שרה אמנו תקנה תיכף שאין בנקבה בחי' גלגול, והמ"ל.

(תורת חסד - הרה"ק רבי אברהם מרדכי מלוצקא זי"ע)

צדיקים - יסוד אש הנשמה

וַיִּהְיוּ חַיֵּי שָׂרָה (כג. א) כתב רבינו האור החיים הק' 'כי הצדיקים הגם שימותו הגוף אינו מושלל מהחיים, כי צדיקים במיתתם קרויים חיים וכו' והטעם הוא כי בהיותם בעולם הזה, מהפכים בחינת החומר שביסודות לבחינת הרוחניות הקדוש שבנפש, באמצעות מעשים טובים והפלגת התורה שמשתדלים בעוה"ז וכו' שבאמצעות דביקות האדם בקונו יתהפכו היסודות כולם ליסוד האש ויסוד האש ליסוד אש הנשמה.

להפוך את החומר לצורה

וַתָּמָת שָׂרָה בְּקִרְיַת אַרְבַּע הִוא חֶבְרוֹן בְּאֶרֶץ כְּנָעַן (כג. ב) בזוהר הק' המשיל אברהם ל'צורה' ושרה ל'חומר'. וכך נדרש שם 'ותמת שרה' שצריך להמית ולבטל את 'חיי שרה' היינו 'החומר' והגוף, 'בקרית ארבע' ויהפוך את הד' יסודות החומריים הטבעיים אש, רוח, מים, ועפר אשר בקרבו ל'צורה', היינו שישתמש בהם רק לעבודת השי"ת היא חברה 'בארץ כנען' 'חברון' מל' חיבור, לחבר את ארץ כנען שהיא כחומר לבחי' ארץ ישראל, הנחשבת כנשמה ולהפכו לצורה.

(מרן הרה"ק אור ישראל מסדיגורא זי"ע)

סיבה לפטירת שרה אמנו אחר העקדה

וַיָּבֹא אַבְרָהָם לִסְפֹּד לְשָׂרָה וְלִבְכֹּתָהּ (כג. ב) מהיכן בא? אמרו רז"ל מהר המוריה - מהעקידה. ומתה שרה מאותו צער לפיכך נסמכה ה'עקדה' ל'ויהיו חיי שרה' (בראשית רבה נח. ה) וכתב ברש"י 'ונסמכה מיתת שרה לעקדת יצחק לפי שע"י בשורת העקדה שנזדמן בנה לשחיטה וכמעט שלא נשחט פרחה נשמתה ממנה ומתה'. אמר הגה"ק רבי אברהם מסוכאטשוב: בלמוד ראשון בלתי מובן הוא מה שפרחה נשמתה של שרה עליה השלום על-ידי בשורת העקדה, הרי שרה אמנו נביאה היתה ואברהם אבינו ע"ה היה טפל לה בנבואה, האם לא רצתה חס ושלום שיתקיים רצון ה' יתברך וציוויו 'קח נא את בנך את יחידך אשר אהבת את יצחק והעלהו שם לעולה'? והסביר כך: אדרבא, משום ששרה אמנו נביאה גדולה היתה ידעה היא שאין רצון ה' יתברך שח"ו ישחוט אברהם את יצחק בנו, לכן כאשר שמעה על העקדה שידעה שזה נגד רצונו יתברך, פרחה נשמתה.

(אבירי הרועים)

שרה לא מתה ע"י מלאך המות

וַיָּקָם אַבְרָהָם מֵעַל פְּנֵי מֵתוֹ וַיְדַבֵּר אֶל בְּנֵי חֵת לֵאמֹר (כג. ג) איתא במדרש כי במערת המכפלה מסוגלים היו לבוא לקבורה רק אלו אשר מתו 'מיתת נשיקה' ולא על ידי מלאך המות! עוד אמרו חכמינו 'שלש טיפין תלויין בחרבו של מלאך המות מאחת מת מאחת פניו מוריקות ומאחת מסריח', לפיכך 'ויקם אברהם מעל פני מתו' משראה אברהם את פניה של שרה שלא הוריקו ולא נשתנו, הבין שלא מתה בידי מלאך המות כי אם בנשיקה, מיד הלך למצוא לה קבר במערת המכפלה שכן ראויה היא להיקבר שם.

(יערות דבש - הרבי ר' יהונתן זי"ע)

ישיבת אברהם אע"ה בא"י להעלות הניצה"ק

גֵּר וְתוֹשָׁב אָנֹכִי עִמָּכֶם (כג. ד) כתב ברש"י: אם תרצו הריני גר ואם לאו אהיה תושב ואטול את המערה מן הדין. וקשה והלא לעיל (יג. ז) כתיב 'והכנעני והפריזי אז יושב בארץ' ופירש"י שלא זכה בה עדיין?, אלא אברהם אבינו כל ישיבתו בארץ ישראל היתה בכדי להעלות את הניצוצות הק', ולכן אע"פ שעדין לא זכה בארץ אבל מצד הדין היו צריכים ליתן לו כל הצטרכויותיו כדי להעלות הניצה"ק וזה מה שאמר שיטלנה מן הדין, ולכן אמרו לו 'נשיא אלקים אתה בתוכנו' שהודו לדבריו שהרי נשיא אלקים נושא הוא בתוכו בחי' 'אלקים', המורה על 'דין' בתוכנו שאתה מעלה את הניצה"ק מאתנו לרשות מלכו של עולם, ולכן 'במבחר קברנו קבור את מתך' כי אנו מחויבים מן הדין למלאות כל הצטרכויותיך.

(פאר ישראל - הרה"ק רבי יש"י מבוהוש זי"ע)

מערת המכפלה היתה יקרה מאוד בעיני אאע"ה - אך לא בעיני בני חת

בְּכֶסֶף מָלֵא יִתְּנֶנָּה לִי בְּתוֹכֲכֶם לַאֲחֻזַּת קָבֶר (כג. ט) כתב הגה"ק בעל ה'ישמח משה' זי"ע דהאי 'בתוככם' נראה כשפת יתר, והנה הרי לא יצא דבר שקר ח"ו מאברהם, וא"כ איך יאמר 'בכסף מלא' דהיינו בדמי כל שוויה, הלא כל הון דעלמא לא ישוה בה, לגודל יקר מעלתה, לכך אמר 'בתוככם' היינו לפי כל שוויה בעת שהקרקע נמצאת בידכם - ללא כל תועלת כלל, וכן אמר יעקב 'מכרה כיום את בכורתך לי' היינו לפי ערכה היום, בעת שהיא בידך, אשר וודאי אין שוויה יותר מנזיד עדשים.

האבות המליכו את השי"ת בכל העולם

וַיָּקָם שְׂדֵה עֶפְרוֹן (כג. יז) פירש"י: 'תקומה היתה לו שיצאה מיד הדיוט ליד מלך'. אברהם אבינו המליך את הקב"ה על עצמו ואת כל אשר לו הכניס תחת מלכותו ית', וכאשר נכנס שדה עפרון ברשות אברהם המליך את הקב"ה גם על שדה זו בבחי' 'ומלכותו בכל משלה', וזהו שנכנס ליד מלך - מלכו של עולם ולכן 'תקומה היתה לו'.

(אדמו"ר הרה"ק רבי מרדכי שלמה מבאיאן זי"ע)

האדם צריך להזהר מ'פניות'

אֲלֵי לֹא תֵלֵךְ הָאִשָּׁה אַחֲרָי (כג. לט) כתב ברש"י כי לאליעזר היתה בת ורצה מאוד להשתדך עם אברהם, ולכן כתיב 'אלי' ולא 'אולי'! וקשה, הלא דברים אלו אמר לאברהם בלכתו בדרך (כד. ה) ולמה לא נדרש שם 'אלי' אלא כך דרכו של אדם שאינו עומד על הפניות הצדדיות שלו, ורק עכשיו כשהוכיח ה' את רבקה ליצחק עמד על הפניה הפנימית שלו.

(הרה"ק רבי מנחם מנדיל מקוצק זי"ע)

השפעת ההנהגה בימות השבוע על השבת

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים(כד. א) 'זקנה בחינת חכמה אין זקן אלא זה שקנה חכמה'. כי כל מי שאוחז במידת החסד כל השבוע זוכה לבחינת חכמה בשבת. ועל כן היה 'בא בימים' בא במידת החסד של ימות השבוע בחינת חסד לאברהם.

(אהבת שלום)

הצדיק נותן חיות בימים

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים (כד. א) כתב בתרגום 'ואברהם סיב על ביומין' - 'על' מלשון 'העלאה', כשאדם עושה הכל בקדושה וטהרה ומכוון בכל דבר לשם השי"ת בלי שום פניה אז נותן עי"ז חיות בימים.

(אורייתא תליתאי - מרן אדמו"ר פחד יצחק מבאיאן זי"ע)

האדם צריך לזכור יום לידתו ויום מיתתו

וְאַבְרָהָם זָקֵן בָּא בַּיָּמִים (כד. א) על האדם יש תמיד לזכור שני ימים: 'יום לידתו' - היינו, לדעת בשביל מה ירד לזה העולם השפל כדי לתקן את עצמו ולהשלים תפקידו המיועד לו כאן בעוה"ז. ו'יום מיתתו' - שידע שעתיד ליתן דין וחשבון. ומאחר ואין יודע אימתי הוא יום מיתתו לכן יזרז עצמו לכלכל מעשיו ולא להשתהות על אותו זמן בטרם ילך עולמו. וזהו 'ואברהם זקן בא בימים' מיעוט ימים שנים, שאברהם שם תמיד על לבו את שני הימים האלו, ולכן 'ואברהם זקן' שהשלים שנותיו והיו בידיו ימים שלמים.

(אדמו"ר הרה"ק רבי מרדכי שלמה מבאיאן זי"ע)

הברכה לא נקראה על שם אברהם רק לאחר שהיא חלה גם על הכלל

וַד' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל (כד. א) הצדיק האמיתי אינו מתפלל רק על עצמו כי אם על הכלל כולו, ואף אם הוא מתברך הרי אין זו נחשבת ברכה בעיניו אם לא נתברך יחד אתו הכלל כולו. ממילא כשרוצים לשלוח לצדיק ברכה מן השמים הרי שבזכותו יש לשלוח ברכה גם בשביל הכלל, זוהי כוונת הכתוב 'וד' ברך את אברהם בכל', השם יתברך ברך את אברהם בזה שברך את הכל, ורק לאחר שנתברכו הכל נחשבה ברכה זו לאברהם כברכתו שלו.

(רבינו ה'קדושת לוי' מבארדיטשוב זי"ע)

כל העולם נתברך ביחד עם אברהם אבינו ע"ה

וַד' בֵּרַךְ אֶת אַבְרָהָם בַּכֹּל (כד. א) יתבאר עם מה שאמרו חז"ל כל המתפלל בעד חבירו הוא נענה תחילה (ב"ק צב.) והיות שכל עז חפצו ורצונו של אברהם אבינו היה לעשות חסד בעולם, דזהו מדתו 'חסד לאברהם', ולא חש כלל על עצמו, נמצא דאם היה הוא נענה תחילה לפני בני דורו והיה מתברך בברכת ד' קודם לפני שאחרים היו מתברכים מהשי"ת, היה השי"ת גורם בזה [כביכול] עגמת נפש לאברהם אבינו, כי כל מגמת לבו היה להמשיך חסדים לעולם, ולא לו לעצמו. ע"כ בא הכתוב ומודיע 'וד' ברך את אברהם' ובמה נתברך 'בכל' 'מיט אלע'מין' היינו שבפעם אחת יתברכו הוא וכל העולם יחד, כדי להפיס דעתו של אברהם אבינו והשי"ת מילא משאלות לבו של אותו צדיק.

(רבינו הק' אדמו"ז מסאדיגורה זי"ע)

השחתה במידות גרועה מהשחתה בהשקפה

אֲשֶׁר לֹא תִקַּח אִשָּׁה לִבְנִי מִבְּנוֹת הַכְּנַעֲנִי (כד. ג) ותמוה הוא: והלא בני משפחתו גם הם היו עובדי אלילים ובמה איפוא היו טובים מן הכנענים? אלא, הכנענים היו מושחתים מבחינה מוסרית כפי שהתורה מזכירה פעמים רבות 'תועבות ארץ כנען' והיו אלו המידות עוברות בתורשה לבנים. ואילו בארץ מולדתו של אברהם היו האנשים מושחתים רק ב'דעות' שהיו סוגדים לתרפים, ושחיתות הדעות איננה עוברת בתורשה לבנים. (הגה"ק בעל 'אבני נזר' מסוכוטשוב זי"ע)

עבודת ה' על-ידי סיפור ושיחה

לֹא אֹכַל עַד אִם דִּבַּרְתִּי דְּבָרָי... וַיֹּאמֶר עֶבֶד אַבְרָהָם אָנֹכִי (כד. לג-לד) איתא במדרש (בר"ר ש. יא) ומובא ברש"י ז"ל (בפסוק מב) אמר רבי אחא יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בנים שהרי פרשה של אליעזר כפולה בתורה והרבה גופי תורה לא ניתנו אלא ברמיזה'. ויש להבין למה נקט ענינו בשם 'יפה' [יפה שיחתן] הרי כוונתו לומר שחשיבות יתירה יש להאי פרשה דאליעזר מפרשיות אחרות, הגם שבפרשיות אחרות ג"כ יש הרבה גופי תורה, א"כ היה לו לומר 'גדולה שיחתן וכו'? ועוד מהו הלשון 'מתורתן של בנים' הלוא גם שיחה זו קנתה מקומה בתורתנו הק' ותורה היא?. אלא דהנה ידוע שמאז חטא אדם הראשון נתערב בכל דבר טוב ורע וצריך כל אחד להפריש הטוב מהרע, ולאחוז אה הטוב ולסלק את עצמו מהרע, ובמה כוחו יפה להגיע לידי זה? ע"י התוה"ק והמצוות, ולדוגמא כשאדם רוצה לאכול בשר ציוה השי"ת שקודם ישחטו הבהמה ובברכה, וגם יברכו על האכילה, וכן אם הוא רוצה לאכול פת נצטווה מאת הבוב"ה שתחילה יטול ידים לסעודה, ובברכה ואח"כ יברכו בתחילה ובסוף על האכילה, ועי"ז יעלה אה הטוב מהרע, אך ישנם ניצוצות שירדו למקומות כה נמוכים עד שא"א להגיע אליהם בתורה ותפלה, וכי ניצוצות אלו ישארו בלא תיקון? על כגון זה המציא אברהם אבינו ע"ה דרך חדשה לתקן דברים אלו ע"י סיפור ושיחת חולין, ובהם אפשר להגיע גם למקומות הנמוכים, והנה אליעזר רצה להוציא את רבקה מחרן מקום הטומאה, וראה שע"י תורה ותפלה לא יוכל לפעול זאת, ע"כ השתמש בדרך שהמציא אברהם רבו - לתקן דברים כמו אלה ע"י סיפור ושיחת חולין. וזהו שאמר אליעזר 'לא אכל' בדרך הרגילה דאם אשתמש בדרך הרגילה לאכול כמצוות התורה לא אגיע כאן אל תכליתי, 'עד אם דברתי דברי' רק ע"י סיפורים ושיחות חולין אוכל לבצע את שליחותי. 'ויאמר עבד אברהם אנכי' כלומר דרך זה למדני מורי ורבי אברהם אשר הוא חידש והמציא את הדרך הזה, וזהו שאמר רבי אחא יפה שיחתן של עבדי אבות - עבדי אבות ייפו ותיקנו ע"י שיחתן מה שהיה צריך תיקון, ואם תתמה

באר בשדה- שטפנשט

זכרון להולכים

נעים זמירות ישראל

החזן הרב חיים אדלר ז"ל



מנעימי מלל ימללו בקול, בקטע חזנות ברב רגש בעת ההילולא קדישא



החזן האגדי רבי חיים אדלר ז"ל מנעים בקולו בסעודת ההילולא קדישא של הצדיק משטפנשט שנערכה בבית הכנסת הגדול אלנבי ת"א

בימי השמחה של חג הסוכות בשמחת תורה התשפ"ז, התעטף עולם החזנות התפילה בעצב ותוגה, עם הוודע הבשורה על פטירתו של גדול החזנים בדורנו, נעים זמירות ישראל הרב חיים אדלר ז"ל חזן ראשי בבית הכנסת הגדול בת"א ובירושלים ומגדולי בעלי התפילה בדורנו, הרב חיים אדלר משחר ילדותו ניחן בקול רגש עוצמתי מיוחד אשר הזכיר לרבים את גדול החזנים רבי יוסלה רוזנבלט בקולו המיוחד וביראת השמים הרבה בה ניגש לפני העמוד התפילה בהיותו שליח ציבור ירא שמים מרבים.

ר' חיים היה מרעים בקול טנור-לירי עוצמתי בגבהים עצומים שריגשו המונים רבים, עמך בית ישראל שהתענגו לשמוע את תפילותיו המרגשות והמיוחדות במינם. זכינו במוסדות שטפנשט ור' חיים היה משתתף קבוע בהילולות הצדיק משטפנשט זיע"א שנערכו ביום ההילולא קדישא כ"א תמוז, בהיות הימים היו ימי בין המצרים בהם אסורה התזמורת והשמחה, אך טבעי היה שהחזן האגדי ינעים בקולו את סעודת ההילולא קדישא, ואכן רבות בשנים היה הרב אדלר מגיע לשמח ולרגש את קהל המשתתפים בהילולא קדישא, עד שהפך לפס הקול של ההילולא בסלסוליו המיוחדים קטעי תפילה וחזנות.

נישא תפילה שימשיך כאז כן עתה להיות שליח ציבור נאמן ובעל תפילה וחזן בהיכלות הצדיקים שם למעלה בעולם העליון, לבקש ולהתחנן על עם ישראל כי יושע ויגאל בגאולת עולמים, שנזכה בקרוב וישובו כהנים לעבודתם ולווים לשירם ולזמרם וישובו ישראל לנוויהם, והראנו בבנינו ושמחנו בתיקונו, ושם נשיר שיר חדש וברננה נעלה במהרה בימינו אמן.

ת.נ.צ.ב.ה

המשך מעמוד 9

מנין להם זאת? ע"ז השיב 'מתורתן של בנים' מה שלמדו אצל האבות שהם בנים למקום ית'.

(מרן הסב"ק מרוז'ין זי"ע)

*

הדיבור מצדיקים יחד עם לימוד התורה

כתב ברש"י הק' 'יפה שיחתן של עבדי אבות מתורתן של בנים' ומכאן שצריך וטוב לדבר ולהשיח מעבודתן של האבות הצדיקים שהרי אמרו 'חייב אדם לומר מתי יגיעו מעשי למעשה אבותי', כי חוב מוטל על האדם לדבר ולהתאונן ע"ז שאינו עדיין בדרגת הצדיקים, וכי רוצה הוא להגיע לדרגתם, אבל כל זה הוא 'מתורתן של בנים' כשזה בא בד בבד עם עסק התורה בבחי' 'יפה תורה עם דרך ארץ' שע"י לימוד התורה אפשר למצוא גם בארציות דרך בעבודת השי"ת, אבל אם הדיבורים הנ"ל הם בלא תורה ע"ז אמרו 'ולא עם-הארץ חסיד' כי א"א להגיע לחסידות בלא תורה.

(אדמו"ר הרה"ק רבי מרדכי שלמה מבאיאן זי"ע)

גם בתוך הגזרות הקשות טמונים רחמים וחסדים

וַתֹּאמֶר אֶל הָעֶבֶד מִי הָאִישׁ הַלָּזֶה הַהֹלֵךְ בַּשָּׂדֶה לִקְרָאתֵנוּ וַיֹּאמֶר הָעֶבֶד הוּא אֲדֹנִי הרה"ק רבי אהרן ראשה זי"ע דרש פעם בכבכ גדול לפני בוא שנות הרעה ואמר: מי הוא ההולך נגד בני ישראל הקדושים, לגזור עליהם גזירות רעות הריגות שמדות וגזירות 'ויאמר הוא אדוני', אדוני קאי על השכינה הקדושה, הלוא הוא אדוננו אבינו הרחמן הוא הגוזר ומהוה הכל ובכל זה טמונים וגנוזים רחמים וחסדים מרובים וכו'.

(שומר אמונים)

על החתן שלא להתפעל מכל הסובב אותו בשמחת הנשואין

וַתִּקַּח הַצָּעִיף וַתִּתְכָּס (כד: סה) כתב רש"י ז"ל 'ותתכס, לשון ותתפעל, כמו ותקבר ותשבר'. שמחת נשואיו של הרה"ק האדמו"ר ה'פחד יצחק' מבאיאן זי"ע בן רבינו הרה"ק האדמו"ת מסאדיגורה זי"ע שנערכה בעיר חאטין שבבסרביה היתה ידועה ומפורסמת ויצאה לה מוניטין בעולם החסידי. כי כ"ק מרן ה'פחד יצחק' זי"ע נהיה לחתן הרה"ק ר"ר יוחנן מראחמיסטריווקא זי"ע צעיר בניו של המגיד הק' מטשערנוביל זי"ע ולפי המסורה השתתפו בה ששה מבניו של הטשערנובלער מגיד זי"ע ובראשם בכור האחים הרה"ק ר"ר אהרן

המשך בעמוד 16





ציון קברו של הרה"ק רבי יוסף לנדא זצ"ל בבית העלמין בפאקוראר יאס לצד נכדיו זצ"ל

חכמי רומניה

הגאון הקדוש החסיד הגדול רבי יוסף לנדא זצ"ל

אב"ד ליטין - יאס בעל שו"ת "ברכת יוסף"

נלב"ע ב"ד מר-חשון תרי"ד, ומנו"כ בביה"ח בעיר יאס

גאון וחסיד

אחד מגדולי וגאוני דורו, היה מרן הגאון הגדול החסיד רבי יוסף לנדא זצוק"ל, בעל שו"ת "ברכת יוסף". אשר שימש ברבנות בקהילת הקודש 'ליטין', ועל שמה נתפרסם שמו כאב"ד ליטין – ה"ליטינ'ער רב", ובהמשך כיהן כרב בקאמניץ ובעיר הגדולה יאס – ירושלים דמולדובה. נמנה בין גדולי התורה למקהלות החסידים ההולכים לאורם של מרן אור שבעת הימים ותלמידיו והיה מתאבק בעפר רגליהם של גדולי צדיקי הדור: הרה"ק בעל ה"קדושת לוי" מבארדיטשוב זיע"א והרה"ק רבי ברוך ממעז'בוז' זיע"א; לאחר פטירתם דבק בהרה"ק ה"אוהב ישראל" מאפטא זיע"א, ואחריהם נמנה על בני היכלא קדישא של הרה"ק מרוז'ין זיע"א. והוא אשר נתבקש על ידו לעלות על כסא הרבנות ביאס יצ"ו.

"ענף עץ אבות"

הגה"ק רבי יוסף לנדא זצ"ל, מלבד גדלותו הגאונית בתורה והלכה, היה מיוחס מגזע רם ונישא של רבנים גדולי עולם ומצוקי ארץ. כאשר היה מזכיר את שלשלת היחס של אבותיו הגדולים, היה רגיל לפסוק את פסוקו ולומר: "ג"ל עיני ואביטה נפלאות מתורתך". בציטוט פסוק זה רמז כי מזה ל"ג דורות לא פסקה תורה ממשפחת בית אבותיו.

השילוב המופלא של גאונות וחסידות, אשר בא לידי ביטוי בגדלותו ומהותו של רבי יוסף ("ר' יוסל'ה לנדא" או ה"ליטינער רב" כפי שנקרא בפי כל), היה ניכר במשפחתו ארבע דורות לפניו. אביו הגאון רבי מנחם מנדל, אבד"ק באהריסלוב (רוסיא), היה בנו של הרה"ק רבי צבי, בן הרה"ק המפורסם רבי מנחם מנדל - המגיד מ"באר". רבי מנחם מנדל היה מגדולי החבריא של הבעש"ט הק', ונחשב לו כתלמיד-חבר. הרבה מדברי תורתו של רבי מ"מ מובאים בספרים הק' של תלמידי הבעש"ט והמגיד הגדול ממעזריטש, המהווים יסוד מוסד לתורת החסידות, כמו ה"תולדות יעקב יוסף", ה"מאור עינים" וה"קדושת לוי".

שושלת היוחסין של אבותיו הק' עולה עד לגאוני ישראל הקדומים, כמו הרבי רבי העשיל מקראקא, הט"ז, הב"ח, וה"מגלה עמוקות", ולמעלה בקודש עד דוד מלך ישראל.

גם מצד אמו, הרבנית פיגא ליבקא ע"ה, היה בעל יחוס מפואר. אביה היה הרה"ג רבי זאב וואלף הוליס, אבד"ק באלחוב, בן הגאון הגדול רבי יוסף הוליס אבד"ק טיסמניץ. על הערכת גדולתו וצדקותו של הסבא רבי יוסף בעיני גדולי דורו מסופר, כי הגה"ק רבי נפתלי כץ בעל "סמיכת חכמים", בנסיעתו המפורסמת לארץ הקודש, נסע במיוחד לטיסמניץ בכדי להיפרד ממנו. אף כי לא השאיר אחריו חיבורים, הריהו מוזכר לשבח ולתהילה

בספרי גדולי דורו, ושמו ודברי תורתו מובאים גם בראשוני ספרי החסידות.

הגה"ח רבי מתתיהו לנדא זצ"ל, בנו של רבנו, חיבר ספר מיוחד בשם "תולדות יוסף", בו הוא מגולל בארוכה את תולדותיו וקורותיו של אביו הגה"ק זצ"ל, ופורש בהרחבה את שלשלת היחס המפוארת והנכבדה של משפחתם.

"נטע נאמן"

נטע נאמן בשלשלת גדולה וחשובה זו היה הגה"ק רבי יוסף לנדא זצ"ל, בוצין מקטפיה ידיע. כבר בגיל קטנות מאסה נפשו בכל שעשועי הילדים בני גילו, וכבר אז ניכר בו כי חשקה נפשו רק בתורה והיה משים לילות כימים בשקידה ויגיעה עצומה בה. ככל שהלך וגדל התבלט ברוחב בינתו וליבו ובהירות שכלו החריף, וכבר בימי עלומיו הצעירים נמנה בין גדולי וטובי תלמידי החכמים שבעיר מולדתו.

"מאור עינים ישמח לב"

על עומק וגודל יגיעתו בעסק התורה מסופר, שבעקבות התמדתו ושקדנותו הרבה והיותו מדיר שינה מעפעפיו ומעמיק תדיר עיונו בספרי תלמודו, חלו ונפגעו עיניו וראייתו נחלשה מאד. הגיעו הדברים לידי כך שלא היה יכול להבחין ולהכיר שום בן אדם, וכל הרופאים אמרו נואש למצב עיניו. הדבר נגע לליבה של אמו הצדקנית, אשר הרבתה לשפוך ליבה כמים לפני הבורא כשדמעותיה על לחיה בתפילות ותחנונים, שירפא ויחזיר את מאור עיניו של מחמד נפשה היניק והחכים אשר נועד לגדולות.

באחד הימים נתדפק על דלת ביתה עני בן-טובים בבקשת נדבה, וכדרכה בקודש ברוחה הנדיבה העניקה לו נדבה הגונה. אולם העני שם אל ליבו כי האשה הניצבת לפניו בפתח ביתה מרת נפש היא וליבה בל עמה, ולא אבה לקחת את הנדבה עד שתשיח בפניו את מועקת ליבה. לאחר הפצרות מרובות מצידו, סיפרה לו את צרתה כי ניטל מאור עיניו של בנה ונתעוור, אך לא חשבה כלל כי יהא בכוחו של עני זה לעזור לה במשהו. אולם להפתעתה, הגיב העני למשמע דבריה בחיוך ותמיהה, כאילו היא בוכה על דבר של מה בכך. ואכן כך אמר לה: "וכי על דבר קטן כזה את צריכה לבכות?! קחי כמות מים מסוימת ותני בהם סממנים אלו ואלו, ויהיה זה לבנך לתרופה ומזור על מכתו.

מיהרה הרבנית להיכנס אל הבית להגיד את הדברים לבעלה הרב, וביקש בעלה להכניס את העני כי רוצה הוא לשמוע את הדברים בעצמו מפיו ולעמוד על טיבם של דברים. אולם כשיצאה הרבנית אל פתח הבית, נדהמה לראות כי ההלך העני כבר איננו בפתח. גם כשניסתה לחפש אחריו אצל שכניה ולהתחקות על עקבותיו, לא העלתה דבר, שכן כולם כאחד נענו ואמרו כי לא ראו שום הלך עני ואין לה מה לחפש אחריו.

כשמוע זאת הרב, הורה לה לשמוע לדברי העני ולהכין את התמהיל לפי ההוראות המפורטות שנתן לה. במשקה זה השקתה את בנה היקר, וכעבור מספר ימים נתרפא כליל והחל לראות בעיניו כאחד האדם, ויהי הדבר לאות ולמופת.

במשך כל שנותיו של רבי יוסף היתה שמורה אצלו צלוחית עם תרופה זו, ממנה היה נותן ממנה למי שנחלה בעיניו והחולים נתרפאו. בנו רבי מתתיהו זצ"ל מספר בספרו, כי על אחד הספרים שהגיעו אליו בירושה מאביו, מצא רשום בכתב-ידו של אביו, הרכב ותכולת התרופה כפי שהורה אותו 'עני'.

"עת דודים"

בהיותו בן חמש-עשרה שנים נלקח אחר כבוד כחתן לבתו של אחד מחשובי העיר הגדולה בישראל בארדיטשוב. בהיותו סמוך שם על שולחן חמיו, זכה לקירבה יתירה מסנגורן של ישראל רבה של בארדיטשוב, הרה"ק רבי לוי יצחק, בעל ה"קדושת לוי". רבי יוסף ניצל עד תום את ימי שבתו בקרבתו של אותו צדיק, ובכל הזדמנות שאב הימנו מלוא חופנים תורה ועבודה, יראה עילאית ופחד הבורא, מתוך גינוני קדושה וטהרה.

בנוסף לכך אף היה נוסע לפרקים למעז'בוז', להתאבק בעפר רגליו של צדיק הדור הרה"ק רבי ברוך ממעז'יבוז' זצ"ל, אשר אף הוא קירבו וחיבבו והאיר לו פנים בהכירו את גדלותו ורוממות נשמתו.

אולם למגינת ליבו לא ארכו ימי הטובה, וכעבור שלוש שנים מנישואיו, בהיותו כבן י"ח, נפטרה עליו לדאבון ליבו זוגתו הצדקת. רבי יוסף קיבל עליו דין שמים באהבה, ומיד לאחר קומו מעפרו ואבלו חזר ביתר שאת ועוז אל ספסל תלמודו, כשהוא שם בה' מבטחו ומתנחם בתורתו. אמנם כבר אז הלכו לפניו גדלות שמו ותורתו, ומעצם מגוריו בעיר הגדולה והמפורסמת בארדיטשוב יצא טבעו לעולם ונתפרסם שמו בכל קצווי ארץ כגדול בתורה וביראה.

לא חלף זמן רב עד שנלקח אחר כבוד על ידי הגביר הנודע הירא וחרד, רבי זאב כץ מוויניצא שבמחוז פודוליא, כחתן עבור בתו היחידה מרת הינדא, כשהוא מקבל על עצמו לכלכלו ולסעדו למען יוכל להמשיך ולהתעלות בתורה ועבודה באין מפריע. ואכן לאחר נשואיו זכה לשבת על המנוחה



מצבת קבר זוגתו הרבנית ע"ה בבית העלמין בפאקוראר יאס

והנחלה כשתורה וגדולה מתאחדים על שולחנו.

עם הגיעו לוויניצא, נתוודע ונתקרב אל רבה המפורסם של העיר, הגאון הגדול רבי ישראל איסר, בעמח"ס "שער המשפט". אף הוא שמח לקראתו ולא זז מחבבו, ונשא ונתן עמו רבות בתורה והלכה כיד ה' הטובה עליו. לימים, כאשר עזב רבי יוסף את ויניצא, נשאר בקשר איתן עם רבה, והיו מריצים ביניהם מכתבים ושו"ת בהרבה ענינים - כפי שנראה בכמה מקומות בשו"ת "ברכת יוסף".

בנתיבות צדיקי החסידות

בנוסף על גדלותו הרבה בתורה, נודע ונתפרסם רבי יוסף לנדא גם כאיש צדיק וקדוש ומורם מעם. את גודל דבקותו וקדושתו מתאר בנו הגאון רבי יו"ט ליפא לאנדא, אב"ד גאלאץ, בהקדמתו לשו"ת "ברכת יוסף", וז"ל: "בעיני ראיתי גודל דבקותו וקדושתו בעת לימוד תורתו עודנו בימי השחרות... והיה נודע בין צדיקי דורו גודל פרישותו וקדושתו". בשאיפתו לקדושה וטהרה היה מתאבק ודבוק מנעוריו בצדיקי דורו, כפי שהוא עצמו היטיב להגדיר זאת בספרו "קול נהי"- דברי זכרון והספד לרבו הק' מרוז'ין, בהגדרת מדרגות האנשים הדבוקים ומקושרים לצדיק, בביטוי: "האנשים אשר השיגו תמיד רוח טהרה ע"י התקרבם להצדיק". כמו כן הוא מתאר שם את הצדיק כמקור השראה וחיות המאיר את נתיבות הדבקים בו וז"ל: "כל זמן שהצדיק בחיים חיותו ומפיו אנו חיים וכליותיו נובעות כשתי מעיינות מקור נאמן, לא יכזבו מימיו הנאמנים ופה אל פה מדבר עמנו, נתמלאו כל רמ"ח איברינו ושס"ה גידינו במאור תורתו ויראתו. וכל מי שיש בו יראת שמים דבריו נשמעים, דברים היוצאים מן הלב ונכנסים ללב, כי על כן ידע חנותנו ויהי לנו לעמים".

"הווי מתאבק בעפר רגליהם"

המשנה "הווי מתאבק בעפר רגליהם" היתה, כאמור, נר לרגליו כל ימי חייו. לאחר פטירתם של צדיקי הדור בהם דבק בימי נעוריו, הרה"ק רבי לוי יצחק מבארדיטשוב והרה"ק רבי ברוך ממעזיבוז זי"ע, דבק בהרה"ק בעל ה"אוהב ישראל" מאפטא, אשר קבע אז את משכנו במז'יבוז'. גם ממנו זכה לקרבה יתירה בהיותו מהיושבים ראשונה בשולחנו הטהור. מסופר כי פעם אחת, הקשה ה"אוהב ישראל" קושיה עצומה בפני הרבנים המסובים ליד שולחנו, ואמר כי מי שיתרץ לו את קושייתו ממש יחיה אותו. נלאו הרבנים הגדולים למצוא את פתח התשובה לקושיה, ורבי יוסף, הרב דליטין, התלחש עם אחד הרבנים שישב לפניו, כי לדעתו צריך ללמוד פשט שונה בכוונת הרש"י המוקשה, דבר שיבהיר את הענין ויתרץ את הקושיה. בשמוע הרב מאפטא את ההתלחשות, קרא לו להתקרב אליו, ולאחר שחזר בפניו על מהלכו בכוונת רש"י, אורו עיניו. הוא בירך את רבי יוסף במילים "כשם שהחייתם אותי כן יחיה אותכם השי"ת באריכות ימים ושנים ותעלו ברום המעלות".

בכל שנה היה האפטע'ר-רב - ה'אוהב ישראל' שובת שבת אחת בעיר ליטין, והיה מכבד מאוד את רבי יוסף כרב דמתא, ולאחר התפילה היה מתארח בביתו לקידושא רבא.

עם כל גדלותו וצדקותו, ואולי דווקא משום כך, התנהג תמיד בביטול והכנעה גמורים, והיה יושב אצל רבותיו כעבדא קמיה מרה. כך היה עוקב אחר דרכיהם בקודש ושותה בצמא את דבריהם, וכל זאת על אף ששמו הלך לפניו כאחד מגדולי הרבנים והפוסקים בדורו ודבריו היו נשמעים לכל. מאידך גיסא, גם רבותיו הראו לו אותות חיבה וקירבה מיוחדים והיו שוטחים לפניו ספיקותיהם בהלכה. אך הוא היה מבטל את דעתו כלפי רבותיו, ומורה תמיד לבניו ומקורביו את גודל ומעלת ההתקרבות וההתקשרות לצדיקים.

בצל-צח אור קדושת הסבא קדישא מרוז'ין

לאחר פטירת הרה"ק מאפטא זצ"ל, דבק רבי יוסף בכל עוז במרן הס"ק מרוז'ין. הוא הרבה לנסוע אליו לרוז'ין ואח"כ לסאדיגורא, להסתופף בצילו וליהנות מאור זיו קדושתו. גם אצלו זכה לאותות חיבה וקירבה, והוא אשר המליץ עליו לקבל את עול הרבנות ביאס (כפי שיסופר להלן).

מעניין לציין את תשובתו של רבי יוסף לשו"ב הנודע הגה"ח רבי יודל לאנדא, בעמח"ס "דגלי הודיה והמצוה" על תהלים, אשר שימש כשו"ב בבית מרן הס"ק מרוז'ין. היה זה לאחר שפעם אחת, לאחר שחיטת העוף, נתעוררה לו שאלה בענין השחיטה והוא הכשירה, ואותו עוף נאכל בבית מרן מרוז'ין. לאחר מעשה נעגמה עליו נפשו של השו"ב על כך שהתיר את העוף והאכיל את בית הס"ק בעוף שנפלה בו שאלה, והוא שלח את שאלתו וספקותיו אל רבי יוסף. בתשובתו, שנכתבה כנראה גם כדי להפיס את דעת רבו על השאלה שקרתה בביתו, הרחיב רבי יוסף בכוחו דהיתרא, ובסיומה גם הרחיב בטעמא דהיתרא עפ"י קבלה כשהוא כותב: "והדברים ברורים למבין, וחלק הנגלה והנסתר לאחדים וזה לזה מצומצמים, לא מתפרשים כרעים ודודים".

איש אמונים

על גודל רום מעלת יקרת ערכו בעיני מרן הס"ק מרוז'ין מספר בנו הגה"ח רבי מתתיהו זצ"ל, כי בעת שרצו המוציאים לאור להדפיס את החלק השלישי של סידור "מגדל עוז" של הגאון רבי יעקב עמדין

זצ"ל, לקחו תחילה הסכמה מהרה"ק ר' מרדכי מטשרנוביל זצ"ל, ואח"כ באו עם הכתבים אל הרה"ק מרוז'ין. שלח הרה"ק מרוז'ין לקרוא לרבי יוסף לנדא שיבוא לרוז'ין, וישב על המדוכה יחד עימו לילות רבים בעיון בכתבים, ורק לאחר מכן נתן את הסכמתו להדפסת הסידור.

את גודל התקשרותו עד לאחת ברבינו הריז'ינער, אשר ראה בו את רבו המובהק, ניתן לראות בסערת-הרוח שעברה עליו עם הוודע לו דבר הסתלקותו של מרן הס"ק מרוז'ין. את אותה סערה ביטא נרגשות כשהוא קורא לנהי בכי ומספד ברבים, ובקינה נרגשת ביטא את התקשרותו הגדולה אל רבו ועומק שברון לבו עם הסתלקותו לשמי רום. קינה זו נדפסה לאחר מכן בספר מיוחד בשם "קול נהי" (פשרנוביץ תרי"א).

על כס הרבנות

את דרכו על כס הרבנות החל רבי יוסף בגיל צעיר מאוד, לאחר שקהילות רבות הפצירו בו לקבל עליו את משרת הרבנות בעירם. בהיותו כבן כ"ב שנה נעתר להפצרת קהילת ליטין שברוסיה, ועלה לכהן בה פאר על כסא הרבנות. מיד עם התפרסם דבר עלותו של רבי יוסף הצעיר לכהן פאר בקהילת ליטין הנכבדה, נודע ונפוץ שמו בקרב כל תופשי תורה ברחבי המדינה ומחוצה לה כמורה ופוסק נאמן בכל מקצועות התורה, ומכל עבר פנו אליו בשאלות. בין הפונים נמנו גדולי תורה וצדיקי הדור, שהציעו לפניו את ספקותיהם בענינים שונים של תורה והלכה, ורבי יוסף שינס מותניו והואיל להורות הלכה למעשה את הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשון.

מסופר כי בראשית ימי רבנותו בליטין נזדמנו לשם שני לומדים מופלגים ממדינת ליטא, אשר תמהו ושחקו על הכבוד הגדול שנתנו בני העיר לרבם החדש הרך בשנים. לבקשת ראשי העדה, שנודע להם על לגלוגם ברב, הלכו לבקר את הרב ולשוחח איתו בדברי תורה. ברצותם להכשילו פתחו לדבר עימו בדיני תקנת עגונות, מתוך מחשבה שבנושא זה בודאי אינו בקי. אך מה מאד נדהמו לשמוע שהוא שולט כזקן ורגיל בכל דיני תקנת עגונות, תוך שהוא מוסיף להרצות לפניהם יסודות חדשים ותילי תילים של הלכות ופסקים שהעלה בחכתו ברוב עיונו ופלפולו. או אז נסכרו פיותיהם ונהפך ליבם לכבדו ולהעריכו בכבוד הראוי לו, ואף הגדילו לומר לפרנסי העיר כי רבנות העיר ליטין קטנה עבור מעלת כבוד גודלו והוא ראוי להיות רב באחת הערים הגדולות בישראל.

ואכן, לימים נקרא לכהן פאר בעיר הפלך "קאמניץ", אולם לא האריך בה ימים על ממלכתו מחמת עול מלכות הרשעה. היה זה בתקופה הידועה כאחת התקופות הקשות שידעו ישראל בגולה, בעת הגזירה הנוראה של מלכות הרשעה על גיוס בכח ובכפיה של רבבות אלפי צעירי ישראל. הבחורים שנלקחו לצבא הובאו לעיר קאמניץ, שהיתה בירת המחוז, והנה הגיעה פקודת המלכות שדרשה כי רב העיר ישביע אותם על נאמנותם לצבא. משהגיעה הפקודה אל רבי יוסף, נעגמה עליו נפשו, ומיד החליט שלא יעשה שקר בעצמו ולא יתן יד לפשע הנורא. בשל כך עזב את כסא הרבנות בעיר הגדולה קאמניץ וחזר לליטין, ולאחמ"כ לא רצה לשמוע הצעת רבנות משום עיר אחרת.

ברבנות העיר הגדולה 'יאס'

בשנת תקצ"ד, עת ביקר כ"ק מרן הס"ק מרוזין זי"ע ברומניה, הזדמן לעיר יאס. פנו אליו חשובי ונגידי העיר, ובראשם הגביר החסיד הנודע מקורבם של צדיקי הדור רבי מיכל דאניאל ז"ל, ושטחו לפניו את מבוקשם. היות ונתפנה כסא הרבנות בעירם, עליו ישבו לפנים גדולי עולם ובניהם גדולי צדיקי הדור כרבי אריה לייבוש מוואלטשיסק ובנו הרה"ק רבי יאסקא, הרה"ק מאפטא, והרה"ק רבי יוסף דוד הכהן מזוואלוב בעמח"ס "דרכי האמונה", ביקשו מהס"ק שימליץ להם על רב גדול הראוי לשבת על כסאם של גדולי עולם אלו. ענה הס"ק ואמר להם כי יש ברעיונו להציע להם את רבה של ליטין, אשר חילו גדול בתורה ויראה והלכה, ולדעתו הוא הרב הראוי למלאות את כסא הרבנות בעירם. אמנם ידוע כי מזה זמן רב החליט כי אינו רוצה לעזוב את עירו ליטין, אך היות והוא מקורב אלינו - כך אמר הריז'ינער - מסרו לי כתב-מינוי כתוב וחתום כדת וכדין בחתימת גדולי העיר על רצונכם לקבלו לרב ואלוף לראשכם, ותקוותי שהוא ישמע לי למלאות מבוקשכם.

לשמע ההצעה של הס"ק מרוז'ין נזדרזו פרנסי העיר, ותוך זמן קצר ערכו כתב-מינוי בחתימת ידיהם של כל גדולי ונגידי העיר ומסרוהו לידי מרן הס"ק מריז'ין, כשהם מלאים תקווה שרבה של ליטין יעשה רצון צדיק ויאות לבוא להנהיגם ולהיות אלוף לראשם. כששב מרן הס"ק לביתו נאוה קודש ברוזין, שלח לקרוא אליו את רבי יוסף וביקשהו להיענות הפעם לבקשת אנשי העיר החשובה יאס ולקבל עליו את עול הרבנות בעירם. רבי יוסף הסתפק אם לקבל את ההצעה, שכן היו אלו ימי מצוקה ורבים ברחו לרומניה בכדי להיפטר מגזירת הגיוס לצבא שריחפה על ראשם ברוסיה. "למה לי לעזוב את העיר בה יושב אני בשלום ושלוה ומנהל את עדתי על מי מנוחות, ולקבל עלי בתקופה קשה כזו עול עיר גדולה במדינה אחרת אשר איני מכיר טבעה ומהותה?" תמה רבי יוסף באוזני רבו. ענהו מרן הרה"ק מרוז'ין, כי בביקורו ברומניה נגע לליבו



שער ספרו שו"ת 'ברכת יוסף'

מצבה של יהדות רומניה בכלל, ומצבם של הגולים האומללים בפרט, והוא נוכח לדעת כי זקוקים הם לרב גדול שיוכל לנהלם על מבועי התורה והמצוות. אשר על כן, למצווה רבה תחשב לו אם יעתר לקבל עליו את עול הרבנות ביאס על אף כל הקשיים, שכן, כעיר מרכזית ומטרופולין של יהדות רומניה, כל בני המדינה כרוכים אחריה ותולים את תקוותם בהנהגה הרוחנית שבה. משמע רבי יוסף את דברי רבו הכניע את עצמו כחסיד נאמן והסכים לקבל על כתפיו את עול ההנהגה של העיר יאס.

לימים, סיפר רבי יוסף לבנו, שעם קבלתו את הרבנות ביאס נפתרה לו פליאתו מלפני שנים. היה זה בעת שהסתופף בצל רבו הרה"ק מאפטא זצ"ל, שכיהן לפני כן כרב בעיר יאס, ותמיד היה משתף אותו ומגולל בפניו את כל אשר נעשה בעיר והנהגות אנשיה וכל מה שעבר עליו שם. בזמנו היו הדברים לפלא בעיניו, שכן מה לו ולעיר יאס? והרי כלל לא עלה על דעתו לעזוב את עירו! אך לאחר שנעתר להפצרת רבו הרה"ק מרוז'ין ועלה על כס הרבנות בעיר יאס, הבין את אשר ראה מראש ברוח-קדשו רבו האפטער-רב, שבדבריו הכשיר את הקרקע והכינו לקראת הבאות.

עוד בטרם שעזב את בית רבו ברוז'ין, נודע דבר החלטתו של רבי יוסף לבני העיר ליטין, ומיד עם שובו נתאספו לפתח ביתו גדולי ומנהיגי העיר יחד עם 'עמך' וחילו את פניו בבכיה ותחנונים לבל יעזבם. אך רבי יוסף לא אבה לשנות את מוצא פיו ולא עלה על דעתו להפר את הבטחתו לרבו הק' לקיים את "עת לעשות לה' ". משראו בני ליטין כי תחנוניהם לא יועילו לשנות את החלטתו, החליטו כאות הוקרה לרבם למנות תחתיו את בנו הגדול, הגאון רבי ברוך צבי, לרב ואלוף לראשם. ואכן, עד לחורבן קהילות ישראל באירופה שימשו יוצאי חלציו של רבי יוסף לנדא ברבנות ליטין.

במשא העם

עם הגיעו ליאס שם רבי יוסף אל ליבו את כל החסר בעיר, ומיד החל לארגן את חיי הקהילה ולבצר את חומת הדת, ולעמוד בפרץ בפני פרצות שונות והזנחות בעניני הדת וההלכה, תוך שהוא מתקן תקנות מועילות כמו עירובין וכדו' לטובת יהודי העיר והמדינה. רבות העובדות שסופרו בימים ההם, אודות פעולות החסד והצדקה הברוכות ומעשיו המופלאים והנהגתו ביד רמה את העיר והסביבה. כל הגולים שבאו ליאס באין להם שום קרוב וגואל, באו לביתו והיו מסובים על שולחנו, עד ששכר להם בית או עד שהצליח לסדרם באופן מוצלח. הוא עמד מאחוריהם כשעמדו לעשות שידוך ולשאת אשה, באמצעות הרבנית שהעמידה עצמה כקרובת משפחה ומחותנת ראשית. היו גולים שנתפסו בבית-המאסר והובאו למשמר ביאס, ורבי יוסף השתדל בכל כוחו להוציאם לחופשי.

פעם אחת, באמצע סדר ליל-פסח, נודע לו כי נגזר דינם של כמה מאחינו בנ"י שנתפסו, והם אמורים להישלח למחרת להגלותם אל מעבר לנהר טינא לטורקיה. פנה באמצע הסדר אל הרב החסיד הגביר מיכל דאניאל ז"ל, שהיו לו קשרים טובים עם בית המלוכה, וביקשו לפעול בענין. ואכן, בבוקר הלך הגביר אל המלך ובעקבות כך בוטל דינם ויצאו לחירות.

מקים הדת על תילה

כרגיל בכל עיר גדולה כמו יאס, לעיתים תכופות ביותר מתגלעים חילוקי דעות ומריבות בין הסוחרים ושאר העם בדיני ממונות המסובכים, אך רבי יוסף זכה לסיעתא דשמיא עצומה שפסיקותיו נתקבלו על הכל. פסקי דינו היה תקפים ואיתנים עד למאוד, עד שהוכרו גם ע"י הערכאות ורשויות המלוכה, שהיו כופים בעת הצורך את פסקיו של הרב על אלו שסירבו לכך. על אחת כמה וכמה שהם בעצמם לא העיזו להפר את פסקיו או להתנגד להם.

כח תקיפותו והשפעתו הגדולה לניהול הרבנות ביאס ביד רמה, נזקף על-ידו לכח רבו מרן הס"ק מרוז'ין, אשר מינהו לתפקיד הרם. הוא היה עוקב בתמידות אחר פעולותיו הברוכות, וברוב השפעתו מנע מראש כל אפשרות לערער את מעמדו. בעת הצורך הוציא מכתב חתום בידיו הממונן לפרנסי העיר יאס, לבל יהינו לעשות ולקבוע דבר מבלי הסכמת רבם רבי יוסף. היה זה בתקופה בה רבי יוסף לא יכל לשהות בעיר יאס מחמת המציקים ושהה בעיר קאמניץ, ובאותו זמן נודע על פטירת אחד מדייני העיר. או אז פנה הרה"ק מרוז'ין בקריאה נרגשת לפרנסי העיר לבל יקבלו שום דיין מבלי הסכמת רבם.

בהמשך השנים אשר שפט את ישראל במטרופולין הגדולה של יהדות רומניה - יאס, הרגיש מעט כי כוחותיו לא יעמדו לו לנהל את משא העם לבדו, ולטובת הענין צירף לו את משנהו הגאון הגדול רבי אהרן משה טויבש בעל מח"ס "קרני ראש" ושו"ת "תועפות ראם" כדי שיהיה לו לעזר בכל עניני הרבנות.

'תקנות גדולות שנו כאן'

עם השתקעותו של רבי יוסף ביאס, חלו תמורות מפליגות בחיי הדת בעיר ובכל חבל רומניה. בתוקף תפקידו כרב העיר והמדינה עלה בידו לתקן הרבה תקנות וגדרים וסייגים אשר חיזקו והרימו את קרן התורה והיהדות בכל המדינה.

אם כי רוב התקנות והגדרים וסייגים היו דברים שהמקום והזמן גרמן, ולא היה בהם ענין למקומות אחרים, הרי שכמה מתקנותיו היו תקנות כלליות. אחת מהן אף הסעירה את כל עולם הרבנות בזמנו, והיא תקנתו המפורסמת כ"מכירת חמץ כוללת", אשר היא יסודה של "מכירת החמץ" הנוהגת למעשה בזמננו, כאשר כל אחד מקנה את חמצו לשליח בי"ד, והבית-דין מוכרים לגוי את חמצם של כל בני העיר. עד לזמנו של רבי יוסף היה כל

אחד מוכר לבד את חמצו לכל נוכרי שירצה, אולם מכירה פרטית זו, שהיתה מסורה לכל וביניהם לבעלי-בתים והמוני עם הרחוקים מידיעת פרטי הדינים וזמני ואופני המכירה, גרמה להרבה מכשלות אשר רישומיהם מובאים ונידונים בספרי השו"ת לדורותיהם. כשראה רבי יוסף את גודל המכשלה, עמד ותיקן את התקנה בדבר מכירת-חמץ כללית, ותקנה זו נתפשטה עד מהרה בכל רחבי הארץ.

'את והב בסופה'

אמנם עם התפשטות התקנה שהתקין רבי יוסף בדבר 'מכירת חמץ' התפתח גם פולמוס נגדי, ע"י ידידו ועמיתו הגאון רבי אהרן משה טויבש, בעל "קרני ראם", אך גדולי הדור הצדיקו את תקנתו של רבי יוסף. במיוחד הגדיל בזה הגאון רבי שלמה קלוגר, שהתיצב בתוקף לימינו של רבי יוסף, בציינו שהוא בטוח ברבי יוסף "כי רב גובריה" ולא יוציא מכשלה מתחת ידו.

מעניין כי על אף שכתוצאה מהמחלוקת גבה טורא ביניהם, אך לאחר כמה שנים השתדכו ביניהם שני בעלי הפלוגתא, ושמחתם הפרטית של שני רבני העיר הפכה לשמחה כללית של כל בני העיר שחוו מקרוב כי "מלחמתה של תורה" איננה מעיבה על יחסיהם האישיים של גדולי התורה וההוראה, שהמשיכו את קשרי הידידות ביניהם ביתר שאת והערכה הדדית, ונתקיים בהם דברי הכתוב 'ואת והב בסופה'.

"תל תלפיות"

כאמור, מיד עם עלותו על כס ההוראה והרבנות נודע לכל כוחו הגדול באסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא, ועל אף גילו הצעיר החלו רבים וביניהם גדולי וצדיקי הדור להריץ אליו שאלותיהם וספיקותיהם. בגאונותו המדהימה ובבקיאותו העצומה ועומק עיונו מצא פתרונים לבעיות הלכתיות מסובכות וקשות, אשר פוסקי דורו נלאו למצוא להם פתח.

רמ"ח תשובות עם שמות שואליהם הובאו בספרו הגדול שו"ת "ברכת יוסף", אולם לפי עדות בנו הג"ר מתתיהו הרי אלו רק שיורים מהמון תשובותיו שהשיב לכל קצוות תבל. ברוב ענוותנותו לא עלתה על דעתו להדפיסם ולכן לא השאיר לעצמו שום העתקה מהם, וחלקם אף נאבדו ונשחתו בעת טלטולי הדרך בעת מעברו מליטין ליאס. למרות זאת, אותן מאתיים וארבעים ושמונה תשובות בהלכה נותנות תמונה בהירה בדבר רוב חילו בתורה ובהלכה, גדלותו הענקית והיקף השפעתו העצומה.

המורה הגדול

לעיתים נדירות הוסיף בתשובותיו דברי התנצלות, המשקפים את טוהר מטרותיו ודרכי הוראתו. כזו היא פתיחת דבריו בתשובתו אל הרה"ק רבי משה צבי מסאוראן זצ"ל, אשר פגשו פ"א בעיר בארדיטשוב ובקשו שיעיין בעניין סבוך של גט שהוכשר ע"י הראב"ד של העיר, ולאחר שרבי יוסף עיין בפסק ענה בע"פ להה"ק מסאוראן כי הוא מסכים להיתר, כשחזר הסאווירענער רב לעירו ולביתו, ועיין היטב בכתב ההיתר, חלשה דעתה בראותו כי הוא נשען על סברות קלושות ביותר, והריץ את תמיהתו לרבה של ליטין על אשר הצטרף לפסק הנ"ל, וע"ז השיב לו בארוכה תשובה גדולה בכמותה ואיכותה המחולקת לכ"ו סימנים. וכך הוא פותח את דברי תשובתו:

"מיום בואי אל חדר הוראתי והגעתי ללון בגבעת המורה, מיראי הוראה אנוכי. וכאשר אקרב לפלס איסורא או היתרא, שקול אשקול לדקדק כחוט השערה. ואם לא היה נכבשת דרך ההיתר לפני בהיותנו בק' ברדיטשוב, הייתי עוצר במילין מלומר מותר אתה. וגם הקלה שקולה עלי כחמורה מגזירה שמא יטו, ופן אקיל שלא בטוהה. ומשענת ההיתר של הרב הגדול ר' מאטיל לא היה בעיני משענת נאמנה, אולם ת"ל בהיותי בק' בארדיטשוב היה במקור שכלי ורעיוני כל דברי התוס' בגיטין ופירושי הב"י בחיבורו ובתשובותיו ופי' הפני יהושע וקושית הג"ר אברהם ברודא. וכמעט כל דברי הפוסקים ראשונים ואחרונים בזה, היו צרורות וחצובות בזכרוני, וכל קמטי הספיקות בנידון הזה וכל רב הדיעות כל משבריהם וגליהם בהמון שאיותיהם כולם בלבי עברו בטעמם וממשם. כי איך אעשה ההוראה הגדולה הזאת בלי עמוד בקשרי מלחמת התורה בעזר תרים ומגן. אשר ע"כ בהיתרא דהאי איתתא אשר השיג יהי בטהרתה, הני דידן חדתי אעביד להו, ולא מחשבת הרב ר"מ מחשבותי ולא דרכיו דרכי בעה". ולמען לא יצטער אותו צדיק, ולא שלא אחשב בעיניו ח"ו להוציא תח"י דבר שאינו מתוקן, עתה באתי להעיר אוזנו בטעמא ובנימוקא אשר מבארות פוסקים ראשונים ואחרונים שתיתי ונוזלים מסלעם הוצאתי".

כשקיבל הרה"ק מסאוראן את תשובתו נחה דעתו ושמח בה כעל כל הון, וציווה לכרוך את דפיה כמו ספר ולהעמידה בארון ספריו.

מעשה פלא ברוח קודשו

חז"ל בגמ' סנהדרין צ"ג דורשים על הפסוק שנאמר על דוד המלך "וה' עימו" - "שהלכה כמותו בבל מקום". ומבואר בספה"ק, כי מי שזוכה שתיפסק ההלכה כמותו, הרי "ה' עמו" לנוטרו



מצבת קברו לאחר שיפוץ

ולשומרו מפסיקת דברים העלולים להביא לידי מכשול.

על כוחו הגדול של רבה של ליטין והסיעתא דשמיא המיוחדת שליוותה את הוראתו, מסופר סיפור מופלא ומפורט, ונביאו כאן בקצירת האומר: מעשה באשה עגונה שבעלה עזבה מזה כמה שנים, שהגיעה ליאס לחפש את בעלה ומצאה עד שהעיד על פטירתו. לאחר גביית העדות כתב לה אחד הרבנים היתר, אולם משביקשה מרבי יוסף שיצטרף להיתר, כתב לתדהמתה על כתב ההיתר כי אשה זו אסורה להנשא מטעמים הכמוסים עימו. סתם ולא פירש. מכיוון שכך, סירבו כל הרבנים וגדולי הדור להתירה מכבלי עגינותה. והיה הדבר לפלא, שכן רבי יוסף היה ידוע בהשתדלותו הרבה להתרת עגונות, ואילו במקרה זה עמד כנגד תחנוני האשה ונגד דעותיהם המתירות של רבני דורו.

משנשאל על כך ע"י רבו הרה"ק מרוז'ין זי"ע, הסביר לו זאת בכך שבכל פעם שרצה לעיין בדינה של האשה נפל הספר מידיו, ופעם אף נפל הוא בעצמו, וראה בכך אותות משמים למונעו מהתרת אשה זו. משמע הסב"ק מרוז'ין את דבריו נתרגש, ונשא ברכתו ואמר: "אם כן, יעזור לה השי"ת שתמצא בקרוב את בעלה".

ואכן, לאחר זמן מה פגשה האשה בבעלה ברחוב העיר, לתדהמתה המוחלטת, והוא נתן לה גט-פיטורין כדת וכדין. ויהי הדבר לפלא באוזני כל שומעיו, וכל ישראל שמעו וראו כי "ה' עימו".

בין גדולי התורה ואדירי החסידות איתם בא בכתובים ותשובות ומו"מ בהלכה ובאגדה, אנו מוצאים את שמותיהם של רבי יצחק מאיר מזינקוב, רבי ישראל איסר מויניצה בעל "שער המשפט", רבי משולם הורביץ מסטניסלאב, רבי שלמה קלוגר מבראדי, רבי שלמה פרומר מסערט-סקאלא בעמח"ס שו"ת "בית שלמה", ועוד רבים מגדולי רבני רומניה, רוסיה וגאליציה. גם הדי שאלה מארץ ישראל מוצאת את ביטויה בתשובתו לטבריה אל רבי צבי הירש, נכד הבעש"ט.

עמל ויגיעה רבה השקיע בנו הג"ר מתתי' ללקט ולקבץ את שרידי תשובותיו, ורק י"ד שנים לאחר פטירתו, בשנת תרכ"ח, עלה בידו לסדרם לפי סדר ד' חלקי השו"ע ולהוציאם לאור עולם תחת השם שו"ת "ברכת יוסף" ולזכות את הרבים באור תורתו של אביו זצ"ל.

מיד עם הופעתו לאור עולם רבו דורשיו של הספר, בפרט בקרב הרבנים והדיינים יושבי על מדין. ספר זה קנה את מקומו בין ספרי גדולי הפוסקים בדורו, ועד מהרה הפך ליקר המציאות.

בערוב ימיו

במשך עשרים שנה נשא רבי יוסף ברמה את דגל התורה והרבנות ביאס הבירה, כשלצידו פועל ברבות השנים בעל ה"קרני ראם" הגאון רבי אהרן משה טויבש. אמנם, משא העיר הגדולה והמדינה וריבוי הפונים עם שאלותיהם מכל קצוות תבל, התישו את כוחו, אך עם כל זה לא שינה מאומה מדרכיו ופעולותיו בנשיאת עול הציבור. רק בענייני כתיבת תשובותיו נתנה חולשתו את אותותיה, ובתקופה זו לא השיב לשואליו על אתר, ואף ענה להם בקצירת האומר, לא כמו שהיה רגיל בעוד כוחו במותניו שהיה מאריך בהן כיד ה' הטובה עליו ולא היה משהה אותן כלל.

בשנת תר"ז עת נחלש בחולשה יתירה אשר הקשתה עליו את משא עבודת הקודש, שלח את בנו רבי דובער להתייעץ עם רבו הק' מרוז'ין בדבר צירוף עוד רב מובהק לעזרו בניהול העדה והעיר. כתשובה קיבל מרבו הק' מכתב מלא הערכה ועידוד ובו תמיכה נלהבת במינוי חתנו הגאון רבי ישראל גוטמן להיות לו לעזר בניהול כל ענייני הרבנות בעיר. מכתב זה עורר ברבי יוסף משנה עידוד ושמחה, ואכן מינה את חתנו וצירפו כדיין בבית-דינו.

בהאי קטירא איתקטר

בחודש מרחשוון תרי"ד נפל למשכב, ומני אז הלכו כוחותיו ונדלדלו. ביום ו' עש"ק פ' חיי שרה, כ"ד לחודש חשון, כחצי שעה לאחר חצות היום, עלתה נשמתו לגנזי מרומים, מתוך טהרה וישוב הדעת, כהגדרת חז"ל "כמישחל בניתא מחלבא".

את תיאור שעותיו האחרונות רשם בנו הגר"מ: "בעש"ק קודם אור הבוקר ציווה ליתן לו מים חמים ומסרק וכתונת לבן, להכין את עצמו על שבת. וסירק את ראשו, ולבש את הכתונת הלבן, ובבוקר לבש טלית ותפילין והתפלל, והיה מיושב בדעתו ושכלו עד פטירתו. ועד נשימתו האחרונה לא נס ליחו ואור צדקותו כאשר הכל ראו בעיניהם איך ששתי שעות קודם פטירתו באה אשה אשר ישבה עשר שנים עם בעלה ולא היה לה ילד, ובכתה לפניו שיברך אותה שיהיה לה ילד וברך אותה בפה מלא, וכן היה שבשנה הזאת ילדה בת.

ונר אלוקים טרם יכבה, מחזה שמימי נורא נחזה קודם פטירתו הנשגבה כאחד הגדולים כאשר החזיר פניו אל העם וחייך, ומת מתוך שחוק וכך עלה בסערה השמימה, לקול בכיות בני ביתו ומקורביו.

במהירות הבזק נודעה בכל העיר הבשורה הקשה והמרה על פטירתו, ויגעו כל העם בבכיה על נטילת

מאורם ופארם. בהיות הזמן קצר וסמוך לכניסת השבת ביקשו הרבה מגדולי העיר וראשי הקהל להשהות את הלווייתו ליום ראשון, אולם בניו הרבנים ובני משפחתו העדיפו לכבד את טובת הנפטר ולמהר ככל האפשר את קבורתו, בפרט לגודל מעלת הקבורה בערב-שבת אחר חצות. ואכן, מיד הוכרז על צאת ההלויה, וכל העם בטלו ממלאכתם ובאו באלפיהם לחלוק לרבם את כבודו האחרון. נטמן בערוב היום סמוך לכניסת-השבת בביה"ח הישן ביאס, סמוך לקבריהם של גדולי ישראל אשר מצאו שם את מקום מנוחתם.

וכה הם הדברים שנחרטו על מצבת האבן שהיתה קבועה באהל מנוחתו שם בביה"ח הישן בשכונת טאטאראש שביאס:

יופי חכמתו כאור הופיע
ואור צדקתו כזוהר הרקיע
סבל עם ישורון נשא מנעוריו
פלס מעגלותיו לא מעדו אשוריו
בארצות רחוקים תהילתו השמיעו
נפלאה בעיניהם אליו הביאו
מאור ישראל וגם ראש עדתינו
נר לנו היה אף לראשינו עטרות
חשכת ליל כסתה פנינו
מחמדינו כי הובל לקברות
למרום לקח שם חי הנהו
נפשו צרורה בצרור החיים
דמוע תדמע עין מכירהו
אבדנו איש ברוחו פי שנים
אדומו"ר הרב הגאון הגדול
החסיד פרי קודש הילולים
כק"ש ה"ר יוסף אב"ד דפה יאס
בהרב הגאון ה"ר מנחם נפטר
ביום ו' עש"ק [כ"ד] **מרחשון**
תרי"ד תנצב"ה

שנים מרובות לאחר הסתלקותו היו יהודי רומניה מזכירים בסילודין וברגשי כבוד והוקרה את שמו של רבי יוסף, אשר כונה בפיהם בשם "הרב מליטין". דמותו שימשה כסמל ודוגמא למנהיג מורם מעם, שזכה בכח תורתו צדקתו וחכמתו להפוך ארץ ציה ומגושמת למקור לא אכזב של חיי תורה ויהדות פוריים

העברת ציונו הק' לבית החיים החדש ביאס

בימי מלחמת העולם השניה, כאשר הגרמנים ימ"ש כבשו את יאס, הוציאו הוראה לפנות את בית העלמין היהודי העתיק במקום, משום שרצו לבנות במקום לצורכיהם. בעיצומה של המלחמה, לא ניתן היה, כמובן, לעשות מאומה לביטול רוע הגזירה, ואך בקושי עלה בידי יהודי העיר להשיג רשיון, להעביר את הקברים מבית העלמין העתיק לבית העלמין החדש. בין הקברים שנצלו על ידי כך היה קברותיהם של רבני העיר ביניהם רבינו הגר"י לנדא וכן ציונו הק' של רבינו הרה"ק רבי מנחם נחום משטפנשט זי"ע. שנטמן מחדש באוהל מיוחד ומסביב האוהל רבני העיר וגדולי הדור. [ראה בסיפור בהמשך]

פינוי בית-העלמין התבצע בתנאי מלחמה וכיבוש, ויהודי העיר גוייסו לביצוע המלאכה כמו לעבודת כפייה, כמיטב המסורת הגרמנית. ביום הפינוי, נהרו העגלות הלוך-ושוב, מבית-העלמין העתיק לבית-העלמין החדש, כשהן טעונות בארונות הקבורה שהוצאו מן הקברים, וחזור כשהן ריקות, וחוזר חלילה.

סיפור בן-ימינו על מופת ופלא שאירע בציון קודשו בעיר יאס

סיפור מופלא בן-ימינו אודות סגולת שגב קדושתו ורוממות ציון קדשו של רבה של ליטין

כ"ק האדמו"ר רבי יצחק מבאהוש זצ"ל היה נוהג בשנותיו האחרונות לצאת לרומניה מדי שנה בתחילת החורף לפקוד את קברי אבותיו ואף לפקוד את קברי הצדיקים בבית העלמין העתיק ביאס.

שנה אחת הצטרף למסע הקודש אחד הבחורים שעמד כבר כמה שנים בגיל השידוכין והשידוך המיוחל בושש מלבוא. לאחר התפילה עם הרבי מבאהוש באוהל של הרה"ק רבי מנחם נחום משטפנשט הטמון באהל ביאסי, לאחר שהקהל יצאו מה'אוהל' פגש הגה"צ הרב יואל טוביאס שליט"א-רבה של שיכון ו' בבני ברק, בהבחור הנ"ל ואמר לו בדאגה כי ידוע לו בבטחה כי כאן בקרבת מקום נמצאת מצבת קבורתו של רבה של ליטין רבי יוסף לנדא, ומשום ההזנחה הגדולה במקום אינו מצליח לראות הציון עכשיו. אותו בחור לא התעצל ובמקום עמדו אמנם ראה כי ישנן כמה וכמה מצבות הפוכות ושבורות. ותוך כדי כך, ראה כי ליד מקומו נמצאת מצבה הפוכה. פנה לחברו ואמר לו: הבה נרים את המצבה ונראה של מי היא. ואמנם כך עשו, ומה רבה היתה הפתעתנו לגלות כי מצבה זו הריהי בדיוק מצבתו של הגה"ק מליטין...

בכוחות משותפים ייצבו את המצבה על מקומה בתמיכה של אבנים מסביב, ואף אמרו במקום "קדיש" לעילוי נשמתו.

עם חזרתו לארץ הקודש כעבור ימים אחדים, עלתה מיד הצעת שידוך מתאימה, אשר נגמרה למזל-טוב בשעטומ"צ בדיוק בליל כ"ד חשוון, יום היארצייט של האי גדול וקדוש רבי יוסף לנדא, רבה של ליטין...



המצבה שנפלה והועמדה מחדש

מעדויות שנשמעו מפי שרידי יהודי העיר יאס עולה, כי הרב שפרן קיבל הבטחה גם להפסקת פינוי בית הקברות הישן ביאסי בשכונת צ'ורקי. אולם בגלל התנגדותו הנמרצת של ראש העיר שונא היהודים 'איפרים' ובעידודם של האנטישמים המפורסמים פרופ' א"ק קוזה ובנו גיאורגה, המשיכו בהרס, והנה למרבה הפלא למרות הבטחותיו של ראש העיר לחלק חלקות אדמה לבנייה לתושבי העיר חששו הם להקים את בתיהם על הריסות מקום קדוש זה.

עדותו של הרב אשכנזי מיאס ארה"ב, "הייתי ילד בן 9-10 כשהגרמנים ימ"ש גזרו להעביר את בית הקברות, זה היה בקיץ [בחורף אי אפשר בכלל לחפור בגל שהאדמה קפואה], בביה"ח היו קבורים גם רבני משפחת טויבש משפחת אימי ע"ה שהיו דור רביעי ברבנות יאס, והם היו קבורים באוהל מיוחד ומפואר מקושט מבחוץ באבנים יפות שהגרמנים חמדו אותם לעצמם,

- תתפלאו לשמוע שאני כילד בן 9-10 השתתפתי במבצע העברת הקברים, שכן כל בורות הקבורה היו עמוקים מאוד, ולכן לא יכל אדם מבוגר להוציא את העצמות, ולא היה אפשר לבקש מהגרמנים סולם, לכן הורידו אותי עם חבל להוציא את העצמות. זו היתה עבודה קשה ומזעזעת היהודים עבדו קשה וחפרו, כל יהודי היה צריך להעביר 4-5 קברים ביום. ולא הצליחו לעשות זאת, ולצערנו חלק מהקברים נשארו שם(?) ולפחות פעלו והשיגו שאת קברי הרבנים והחשובים יעבירו. ואכן את רוב העצמות שהוצאו מהקברים קברו יחד בקבר אחים, אולם את קברות הרבנים - כמו זקיניי - קברו כל אחד בנפרד, וכאמור, אני בעצמי עם עוד כמה יהודים שאבא הכיר עבדנו בקבורתם".

נוסח המציבה על ציונו היום בביה"ח בשכונת פאקוראר

יופי חכמתו כאור הופיע
ואור צדקתו כזוהר הרקיע
הרב הגאון האמיתי
שר התורה צדיק וחסיד
מחבר שו"ת 'ברכת יוסף'
ר' יוסף לנדא
בהרה"ג ר' מנחם מענדל
ב"ר ארי' ליב נכד הרה"ק
ר' מענדל מבאר שהיה
מתלמידי הבעש"ט זצ"ל
אב"ד יאס
מלפנים רב בליטין
נפ' עש"ק כ"ד מרחשון תרי"ד
ת.נ.צ.ב.ה.

מורשתו לדורות

כל חייו היה רבי יוסף בבחינת "תל תלפיות", ורבים מגדולי התורה בדורו עמדו איתו בקשר בכתב וכל דבר הקשה היו מקריבים אליו. אולם ברוב ענוותנותו, כאמור, לא עלה על דעתו להדפיס את חידושיו ותשובותיו, ביניהן המון תשובות בהלכה וחידושים על מס' חולין ושבועות שהתפרסו על פני למעלה משש מאות דף. ספר השו"ת "ברכת יוסף", שנדפס ע"י בנו הג"ר מתתיהו בשנת תרכ"ח בלמברג, מבוסס על אותן מתי מעט תשובות ששרדו ונמצאו. כמו"כ הדפיס בנו עוד בחיי אביו את הספדו על רבו הרה"ק מרוזין, הידוע בשם בשם "קול נהי". כמו"כ הודפסה מאוצרו של רבי יוסף הקדמה גדולה מתובלת בדברי הלכה ואגדה לחומשים "חק לישראל" שנדפסו בטשערנאוויץ בשנת תר"י, וכן הובאו מחידושיו בספרי חתניו: "בית ישראל" ו"דגל מחנה ראובן".

תולדות חייו נדפסו בספר "תולדות יוסף", המבוסס על רשימותיו של בנו הגאון רבי מתתיהו, [וממנו נשאבו רוב המקורות למאמרינו זה.] וכן הובאו בו ליקוטים משיחותיו ואמרותיו עם הגהות והוספות מנכדו הרב רבי אברהם בהג"ר יהושע העשיל ראבין מליטין.

זכה רבי יוסף והותיר אחריו חמשה בנים ושני חתנים, כולם גדולי תורה והוראה מובהקים לשם ולתפארת, שכיהנו פאר בקהילות הגדולות ברומניה.

הרבנית מרת חיי שרה שאלאמון [סלומון] ע"ה

אשת הגה"צ רבי משה סלמון זצ"ל אב"ד זאלוי

שנות חיי שרה

הרבנית מרת חיי שרה סלמון ע"ה, זוגתו של הגאון רבי משה סלמון זצ"ל רבה של העיר זאלוי בזיבנבירגן.

כפי שמספר נכדה הרה"ח אברהם סלמון שליט"א מראשון לציון, זקנתו מרת חיי שרה ע"ה, נולדה בעש"ק פרשת 'חיי שרה' ונפטרה בעש"ק פרשת 'חיי שרה' כפי שנכתב במצבתה, ושמה היה 'חיי שרה'.

מנוסח מצבת קבורתה אנו למדים מעט על חייה ופעלה ועל הסתלקותה בגיל נ"ג בדמי ימיה:

פ' ט' [פ"ה ט'מונה],

חי' שרה שלשה וחמשים שנה,

כולם שוים לטובה ביראה תמימה,

בניה בתורה וביראה הדריכם באמונה,

כפה פרשה לעניים במתנות חנינה,

גדלה יתומים בביתה והנהגתם בצדקתה,

כד חשון תרפ"א עלתה בטהרה נשמתה,

מ' חי' שרה ע"ה, אשת מו"ה משה שאלאמאן נ"י,

ת'נ'צ'ב'ה'.

בתחתית המצבה מונצחים שמות נוספים מבני משפחתה, שרה, שיינדל, רחל, חוה. מצבת קבורתה קיימת לעד עד עצם היום הזה בבית העלמין הקטן בעיר 'בודה' הסמוכה לעיר 'פעשט', יהי זכרה ברוך.



מצבת 'חיי שרה' בבית העלמין 'בודה' בהונגריה

על בעלה הגאון רבי משה סלמון זצ"ל רבה של זאלוי

הרה"ג רבי משה שלומן זצ"ל נולד בשנת תרכ"ד לאביו רבי יוסף המו"צ והשו"ב דטאשנאד, וכיהן ברבנות העיר 'זלאו' (ברומנית: Județul Sălaj) בירת המחוז של סלאז' (הוא מחוז בצפון-מערב רומניה, בחבל טרנסילבניה).

במקום רבנותו ז'ילואה

מקום מגוריהם היה כאמור בעיר ז'ילואה, (מחוז סילאג'י) שהיתה סמוכה לגבול בין הונגריה לרומניה, בימים ההם כל הפליטים שברחו מאימת הרשעים הצוררים, היו עוברים דרך העיר ז'ילואה, ולנים אצלם לינת לילה. בבית הרב מז'ילואה שהיה בית ועד לחכמים התארחו והשתכנו ולנו הרבה אדמורי"ם ורבנים אשר העיר ז'ילואה היתה להם כתחנה על אם הדרך במנוסם מביתם מגלות לגלות.

רבנותו בבודפעשט

כאשר עבר מז'ילאה לבודפעשט היה לו כאמור בית כנסת בו כיהן ברבנות ברחוב קראי 25 Kiray utca 25. היה זה מבנה שהוסב לבית כנסת, שם התרכזו להם יהודי האיזור לקהילה אשר מינתה את הרה"ג ר' משה לרב הקהילה, בהיותו איש נכבד מאוד ובעל מעמד גם בקרב יהודי העיר כולה, הוא היה בעל כח הנהגה, בנוסף להיותו שוחט, ומוהל, וסופר, היה מדבר בשפה הונגרית בצורה טובה, ובכל הזדמנות שהיו צריכים איזה פגישה רשמית עם מישהו מהרשויות הוא היה מראשי המדברים.

ראויות לברכה

כל שיחו ושיגו היה מטובל בפרפראות ונובלות חכמה ופסוקי תורה, פעם נתנו 'תיקון' ביום הזיכרון של הסבא רבא הדיין והשו"ב רבי יוסף זצ"ל, ובנו הגה"צ רבי משה היה נוכח בבית הכנסת, והיו כוסות קטנות שלא מצאו חן בעיניו, אז שאל אותי 'מי אלו' בהצביעו על הכוסיות, תראה מה רש"י אומר כשיעקב אבינו שאל ליוסף על בניו 'מי אלה', אומר רש"י שאינן ראויין לברכה, הבנתי הרמז, והבאתי כוסות גדולות יותר.

עם הרבי מבעלזא ביום הקדוש

כידוע הרבי הקדוש מבעלזא שהה ביום כיפור בבודפעסט במסלול בריחתו מגיא ההריגה, רבי משה על אף ששימש כרב בבודפסט הלך להתפלל עם הרבי מבעלזא זי"ע ורבות סופר אודות ביקורו זה ואודות פעולות בנו רבי מנחם מנדל להצלת הרבי מבעלזא באישורי הסרטיפיקטים שהיו על מכסת הפועל המזרחי בהם שלט ביד רמה והרבי אף הודה לו על כך בביקור מיוחד שערך לכל הפעילים שדאגו לענין.

*

ההצלה ברכבת קסטנר

עם ההתקדמות של צבאות הנאציים וכיבוש רבים ממדינות מזרח אירופה, החל הרה"ג רבי משה סלמון לחשב את צעדיו היאך למלט את נפשו מעמק הבכא. כאחד מחשובי הרבנים בבודאפעשט שבהונגריה הצליחו העסקנים לכלול אותו ועוד אחדים מבני משפחתו ברכבת ההצלה של הד"ר קסטנר המפורסמת.

בירושלים

עם עלותו לארץ הקודש התגורר בעיר הקודש ירושלים, בבית האבות אשר ברחוב יפו מול בית החולים שערי צדק הישן.

הסתלקותו והבטחתו להיות מליץ יושר למתפללים על קברו

זקן ושבע ימים, בשבוע שחל יום הולדתו ה93 נסתלקה נשמתו ועלתה לישיבה של מעלה, ונטמן בבית העלמין אשר בהר המנוחות בירושלים, אחיינו ר' יוסף יאקאב ז"ל יו"ר המועצה הדתית ומראשי העסקנים למען היהדות בהרצליה, היה אומר שיש לו בקבלה מהסבא הגה"צ ר' משה שאמר לו שבכל בעיה שתהיה לו שיעלה על קברו, והוא יסדר לו את הדבר... ואכן רבי יוסף יאקאב זצ"ל אמר שהוא היה רואה את הדבר בפועל ממש, ומרגיש בחוש כי הרבה ענינים הסתדרו לו אחר שהתפלל בקבר דודו הגדול, והיה מסיים 'הרבה ניסים ראיתי בתפילה במקום הזה'.

תמונות הגליון: ארכיון מכון 'תורת אמת' שטפנשט, ה'אגודה למקומות הקדושים ברומניה', דוברות 'מוסדות שטפנשט'

המשך מעמוד 9

מטשערנוביל זי"ע גם השתתפו בה כל האחים בני רבינו מריז'ין ויו"ח, כמו"כ הרה"ק ה'בית אהרן' מקראלין זי"ע חותנו של רבינו אדמו"ז מסאדיגורה ויו"ח ועוד הרבה צדיקים, ובשל כך התאספו לרגל השמחה מקהלות רבבות מאחינו בני ישראל.

ומסופר כי לפני ההליכה לחופה פנה ה'בית אהרן' זי"ע לחתנו הסאדיגערער ואמר לו: מחותן, למה אין אתם אומרים דברי מוסר לחתן לפני החופה? ואחז רבינו אדמו"ז את הלחי הימיני של בנו החתן בין שתי אצבעותיו ואמר לו: כשרבקה אמנו ראתה את יצחק לפני הנישואין מה עשתה כתוב בפסוק 'ותקח הצעיף ותתכס' ופירש"י ז"ל ותתכס לשון ותתפעל כמו ותקבר ותשבר'!. ופליאה רבה על רש"י וכי לא היה יכול למצוא דוגמא יותר מתאימה ללשון ותתפעל לפני שהולכים לחתונה אלא 'ותקבר ותשבר'? אלא תבין בני יקירי, הנה יש שלשה זמנים מסויימים בחיי האדם הגורמים לרעש ולמהומה מסביבו, ואלו הן א' בשעה שנולד ב' בשעת החתונה ג' להבדיל ובר מינן בשעת הפטירה, והנה בב' פעמים מאלו הזמנים הגם שהאדם הוא הגורם לרעש אבל למעשה הוא בעצמו אינו יודע ואינו מרגיש מאומה, והיינו א' בשעה שנולד כולם מדברים ושמחים בו אבל הרך הנולד בעצמו אינו יודע כלום ואינו מגיב כלל על כל זה, ב' כמו"כ להבדיל בשעת הפטירה הנפטר גורם לצער וליגון ואנחה אבל בעצמו אינו מגיב כלום. אולם שונה הוא הזמן הג' והיינו בחתונתו, שאז גם החתן יודע ומשתתף בשמחה, וזה יכול לגרום לו שיבוא לידי התנשאות וגיאות בראותו שהוא הגורם לכל השמחה ומחמת חשש זו בא רש"י הק' ומרמז ואומר במתק לשונו 'ותתכס, לשון ותתפעל כמו ותקבר ותשבר' כדי ללמד לאדם דעת ויראת שמים שיראה לקבל התפעלות בעת 'ותתכס' שהוא זמן חתונתו, כמו בשני זמנים האחרים שהן 'ותקבר' בשעת הפטירה, 'ותשבר' בזמן הלידה, - מלשון 'היושבות על המשבר' שאינו חל ומרגיש במה שנעשה, כך גם בזמן החתונה שלא יבוא לידי התנשאות.

(רבינו הק' אדמו"ה מסאדיגורה זי"ע)

אברהם אבינו הוא מידת החסד והוא יכול להמתיק את מידת הדין והגבורה של יצחק

מִי הָאִישׁ הַלָּזֶה הַהֹלֵךְ בַּשָּׂדֶה לִקְרָאתֵנוּ וַיֹּאמֶר הָעֶבֶד הוּא אֲדֹנָי (כד: סה) יש להבין וכי דרכה של רבקה לשאול על אנשים זרים הנקרים בדרכה? ועוד מה זה שהשיב אליעזר 'הוא אדוני' הלוא אברהם היה אדוניו, ויצחק היה בן אדוניו? אלא ידוע דמדתו של יצחק אבינו הוא מדת הגבורה, וכאשר ראתה הצדיקת רבקה את מדת הגבורה של יצחק, נבהלה מאד אבל זאת האמינה שמסתמא יש אחד שכוחו במדת החסד גדול מאד, ויודע להמתיק מדת הגבורה. ולכן שאלה 'מי האיש הלזה' היינו מי האיש ששייך לזה להמתיק מדת הגבורה של ההולך בשדה לקראתנו? וע"ז השיב 'הוא אדוני' כלומר זה האיש שהיא מבקשת הוא אברהם שמדתו הוא מדת החסד והוא יכול להמתיק תוקף הגבורות של יצחק.

(מרן הסב"ק מרדז'ין זי"ע)

בשמים חשוב שאדם יעשה מצוה בשלימות

וַיֵּרֶץ הָעֶבֶד לִקְרָאתָהּ (כד: יז) כתב ברש"י 'לפי שראה שעלו המים לקראתה'. הרמב"ן כותב מנין הראיה שהיא הזוג מזה שעלו המים? ויישב כי הראיה לזה היא מכיון שלהלן אצל הגמלים נאמר 'ותשאב' ואילו כאן לא נאמרה בכלל לשון שאיבה הרי משמע מזה שהמים עלו לקראתה, ולא היתה צריכה כלל לשאוב, אולם עדיין קשה מדוע באמת לא עלו המים לקראתה כאשר באה לשאוב בשביל הגמלים? ברם, עיקרה של מצווה הלא היא כוונת הלב לעשות רצון הבורא, והנה כשבאה בראשונה לשאוב מים הרי נתכוונה לשאוב רק בשביל עצמה, ואז עלו המים לקראתה לבל תצטרך להטריח עצמה, אבל לאחר מכן כשבאה לשאוב בשניה הרי כבר נתכוונה לשם מצווה של גמילות חסד, ואז רצו מן השמים שהיא תעשה במו ידיה את כל פעולת המצוה, לכן לא עלו המים לקראתה

שכן התאמצותו וטרחתו של האדם בשעת קיום מצווה חשובות עד מאד בעיני השם יתברך.

(רבנו בעל ה'קדושת לוי' מבארדיטשוב זי"ע)

במחיצת הצדיק אין 'נגיעות'

וַאֲמַר אֶל אֲדֹנִי אֻלַי לֹא תֵלֵךְ הָאִשָּׁה אַחֲרָי (כד: לט) כתב ברש"י הק': 'אלי' כתיב, בת היתה לו לאליעזר והיה מחזר למצוא עילה שיאמר לו אברהם לפנות אליו להשיאו בתו. נשאלת השאלה בפי העולם מדוע לא רמז אליעזר לאברהם דבר זה תחילה בשעה שאמר דברים אלה אליו - ששם נאמר 'אולי'- כי אם אך עכשיו בשעה שחזר על הדברים האלה? ותירץ הרבי מקוצק זי"ע ואמר כי בתחילה בעת שהיתה בו נגיעה זו לא הרגיש כלל שמחמת הנגיעה הריהו אומר 'אולי' לא תאבה האשה ללכת' אולם עכשיו משכבר הצליח בשליחותו ונתבטלה הנגיעה התחיל להרגיש שמחמת הנגיעה אמר זאת אז קודם...

בתחילה, כשהיה אליעזר שרוי במחיצתו של אברהם אבינו היה מושפע מקדושתו ולא היתה לו שום נגיעה אולם עכשיו משנתרחק ממחיצתו של אברהם נולדה בו נגיעה זו.

(הרה"ק האדמו"ר הרא"מ מגור זי"ע)

*

יש אומרים בדרך צחות כי בתחילה כשהטיל עליו אברהם להביא שידוך ליצחק דוקא מבני משפחתו היה אליעזר סבור כי בני משפחתו של אברהם הם אנשים חשובים ונכבדים, ולכן לא הרהיב עוז בנפשו לרצות את יצחק בשביל בתו, אבל עכשיו משנוכח לראות שבני המשפחה אינם אלא מסוגו של לבן הארמי החל להרהר אל לבו הלא 'מורינו' כדוגמת לבן גם אני יכול להיות...

(פרדס יוסף)

שידוך נגזר מהשמים

הֲתֵלְכִי עִם הָאִישׁ הַזֶּה וַתֹּאמֶר אֵלֵךְ (כד: נח) ברש"י כתב שאמרה רבקה: 'אלך מעצמי אפילו אינכם רוצים' ובקשה וכי כיצד יאה לה לרבקה לדבר כלפי הוריה בצורה כזאת שיש בה מקצת מעזות פנים וחוסר צניעות? ברם, רבקה אמרה כך: הלא נוכחתם לראות כי אבי בתואל מת על אשר לא הסכים לשידוך (רש"י פסוק נה) ואם כן הרי בסופו של דבר איאלץ ללכת אפילו אם לא תרצו, שכן מן השמים יכריחו אתכם להסכים, ומוטב איפוא כי לא תמנעוני מכך.

(רבינו ה'באר מים חיים' משטרנוביץ זי"ע)

